

O LETOŠNJEM FINANCIRANJU ŠOLSTVA

Skupščinsko priporočilo — temelj za širšo akcijo financiranja strokovnih šol

Začetek leta ne prinaša šolstvu glede financiranja nič novega. Zakonska ureditev financiranja izobraževanja in vzgoje v naši republiki je še vedno le prelog, ki je v temeljitem preučevanju in dopolnjevanju — šele potlej bo doživel reprizo drugega dela javne razprave. Nič bolje ni v večini drugih republik, zato so pripravili spremembo k zveznemu splošnemu zakonu, ki omogoča podaljšanje roka za sprejem republiških zakonov do letošnjega 30. junija.

Ni dvoma, da je edino prav in smotno, da se nismo zatekli k morebitnim prenehanjem odločitev v zvezi z zakonom o financiranju šolstva in da je — če že ni bilo mogoče drugače — še nekaj časa za preučitev nekaterih stališč in predlaganih rešitev. Ob tem je bilo vprašljivo le, kako financirati šolstvo v tem prehodnem obdobju. Bila je dilema, ali je smotno uveljavljati za ta čas karšnekoli bistveno nove rešitve in ali ni morda bolje usmeriti vse napore za pripravo novega zakona in začasno ostati v glavnem pri nespremenjenem dosedanem načinu financiranja. Ker je obveljalo drugo, je morala republiška skupščina — tako kot lani — sprejeti priporočilo o začasnem financiranju strokovnega šolstva, ki bi se sicer znašlo v največjih težavah. Znano je, da so odmerjale delovne organizacije doslej za financiranje osnovne dejavnosti strokovnega šolstva precej denarja. Po oceni republiškega sekretariata za prosveto in kulturo bodo samo za zadnje leto prispevale nad 46 milijonov novih din, mimo tega pa še skoraj 2 milijona novih din za investicije na vzgojno-izobraževalnem področju.

Republiški zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja morajo začeti veljati najkasneje do letošnjega prvega julija, v Sloveniji pa naj bi ga sprejeli predvidoma do konca aprila. Za ta čas — do uveljavitve novega zakona — bo financiranje šolstva urejeno torej tako kot lani. Občinski skladi za šolstvo in republiški sklad bodo opravljali enake funkcije kot doslej, za financiranje drugostopenjskih šol pa bodo skrbeli medobčinski skladi ter posamezne gospodarske panoge. Te bodo predvidoma prevzele financiranje tistih šol, ki izobražujejo kadre za njihove potrebe. O financiranju tovrstnih šol so sprejeli trije zbori republiške skupščine (republiški, gospodarski in kulturno-prosvetni) na sejah, ki so bile v zadnjih dneh starega leta, priporočilo. Obveljalo je mnenje, da bodo delovne organizacije izpolnile svojo dolžnost, če bodo v prehodnem obdobju prispevale za strokovne šole vsaj en odstotek od bruto osebnih dohodkov. Ta denar naj bi zbirali v glavnem tako kot doslej, in sicer pri medobčinskih skladih oziroma pri tistih skladih, ki so že doslej skrbeli za nekatere srednje strokovne šole. Tako zbrani denar, ki naj bi ga bilo vsaj toliko kot lani, bodo uporabili medobčinski skladi za financiranje šol na svojem območju.

Na tem področju bo deloma prišlo do določenih organizacijskih sprememb, in sicer v zvezi z akcijo, ki jo je začela republiška gospodarska zbornica. Delovne organizacije nekaterih gospodarskih panog so namreč na zborih svojih predstavnikov sklenile, da bodo neposredno prevzele financiranje šol, ki izobražujejo kadre za njihove ožje potrebe. V takšnem primeru bodo lahko nekoliko razbremenjeni medobčinski skladi, ki financirajo pretežno večino strokovnih šol. Zato je tudi razumljivo, da bodo take organizacije, ki financirajo strokovne šole same ali v okviru panoge, oproščene prispevka, ki smo ga prej omenili. Če bodo njihovi stroški manjši od 1% bruto osebnih dohodkov, pa bodo prispevale le razliko od tega odstotka.

Ko je republiški sekretar za prosveto in kulturo Tomo Martelanc na zadnji seji prosvetno kulturnega zbora (27. dec. 1966) utemeljeval to priporočilo, je med drugim poudaril, da pomeni leto temelj za širšo družbeno politično akcijo, ki naj bi v duhu reforme postavila osnovno načelo, da naj bo materialna skrb za

strokovno šolstvo stvar »neposredno zainteresiranih«. To pomeni, da skušamo s priporočilom delno že uresničiti težnjo zveznega splošnega zakona, ki predvideva tesnejšo povezavo delovnih organizacij s strokovnim šolstvom. Tomo Martelanc je opozoril, da pri tem ne gre za novo obveznost gospodarstva, temveč le za bolj sistematično, zavestno organizirano obliko prostovoljnega zbiranja denarja za financiranje izobraževanja strokovnih kadrov.

Ko je o tem razpravljala prosvetno kulturni zbor, je menil, da je treba v prehodnem obdobju še nadalje zajemati denar gospodarskih organizacij na osnovi prostovoljnih sprejetih obveznosti, ker republika nima pravne možnosti, da organizacijam predpiše obvezne prispevek za financiranje strokovnega šolstva. Ob tem je zbor poudaril, da bi morala republiška gospodarska zbornica, združenja in delovne organizacije sklepali jasne dogovore z občinskimi in medobčinskimi šolskimi skladi, ki so doslej financirali osnovno dejavnost strokovnih

Igra je otrokom potrebna, zanj jim ne smemo jemati časa! (O preobremenjenosti šolske mladine objavljamo članek na drugi strani)

šol. Razmejitve obveznosti morajo biti v samem začetku postavljene dovolj točno, da bi se ogili dosedanji pomanjkljivosti ter nepotrebnim sporom med šolami, skladi in financirji. Zbor je ob koncu priporočil, naj odgovorni dejavniki takoj začno z organiziranimi pripravami za uspešno izvedbo priporočila, njegovo uresničevanje pa bosta od časa do časa preverjala pristojna zbora republiške skupščine. M. K.

Obveznosti družbeno-politične skupnosti do vzgoje in izobraževanja ostajajo še dalje

Obseg dejavnosti, kaj naj bi financirale izobraževalne skupnosti, ki ga je predvidel osnutek zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, je bil znatno širši, kot ga pozneje navaja predlog zakona. Številne obveznosti postajajo v predlogu samo kot možni program, ki pa za izobraževalne skupnosti ne bo obvezen. To je ob ugotovitvi, da bodo sredstva malenkostna, gotovo napredek, čeprav bi se določene postavke 36. člena predloga gotovo še dale okrniti in tako prenesti del financiranja neposredno na same koristnike.

Gotovo je, da bo za takšne dejavnosti še vedno moral skrbeti nekdo, ker so za nadaljnji družbeni razvoj nujno potrebne. Vprašanje postane, kdo naj bi bil za to najbolj odgovoren. Gotovo so to družbeno-politične skupnosti, občine in republika.

Te neposredne odgovornosti družbeno-političnih skupnosti, da bi tudi po uveljavitvi novega sistema financiranja morale obdržati del skrbi za razvoj vzgoje ter izobraževanja, predlog zakona direktno ne postavlja, čeprav mimo tega ne bo mogoče, zlasti v začetku ne, ko bo z zakonom zagotovljen le del potrebnih sredstev.

Ob tej ugotovitvi se najprej postavlja vprašanje, katere so tiste obveznosti, ki bi jih družbeno-politične skupnosti morale še dalje obdržati. Prvenstveno so to določena materialna vprašanja, ki jih predlog vseh niti ne navaja, kaj šele, da bi jih opredelil in zanje določil pristojnosti. V razpravi ob vprašanju, kaj naj še dalje obdržijo v pristojnosti družbeno-politične skupnosti, se je v pretežni meri izoblikovalo stališče, naj bi družbeno-politične skupnosti skrbele predvsem za večja materialna vlaganja vzgojno-izobraževalnih zavodov, izobraževalne skupnosti pa v prvi vrsti za osnovno dejavnost in še posebej za enotno stimuliranje prosvetnih delavcev, ki naj bi temeljilo na podlagi enotnih normativov. Določene države v svetu imajo posamezne pristojnosti rešene prav

SEJA PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI SRS

PREKINITVE DELA V ŠOLAH niso socialistična oblika urejanja vprašanj osebnih dohodkov prosvetnih delavcev — a zahteve so upravičene!

Dne 29. decembra lanskega leta so se v Domu sindikatov v Ljubljani sestali člani predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS, da bi obravnavali aktualna vprašanja splošne sindikalne politike, razen tega pa še nekatere konkretne primere v zdravstvu in šolstvu. Na dnevnem redu je bil razgovor o »Prosvetnem delavcu«, glasilu tega organa, o rekreacijskih centrih na Rabu in v Umagu, o spremembah v statutu tega sindikata, o dejavnosti republiškega odbora do prihodnjega občnega zbora, ki

Informacija, ki so jo obravnavali člani predsedstva, navajajo, da so v mesecu decembru trije občinski sindikalni sveti sporočili, da bodo tamkajšnje šole prekinile svoje delo, če občinske

skupščine do postavljenega roka ne bodo izpolnile zahtev prosvetnih delavcev po ureditvi osebnih prejemkov. To so bile šole v Gornji Radgoni, v Krškem in v Laškem. Da bi predsedstvo lahko

bo v maju, o proračunu republiškega odbora, pod »razno« pa je predsedstvo obravnavalo informacijo o prekinitvah dela v šolah, dalje informacijo o organizaciji šolstva pri Združenem železniškem transportnem podjetju in pa informacijo o osebnih dohodkih v pravosodju.

Po našem mnenju bo za bralce najbolj zanimiva »Informacija o prekinitvah dela v šolah« in pa stališče, ki ga je ob tem vprašanju zavzel republiški odbor sindikata.

zavzelo do tega pojava svoje stališče, navajajo informacija (le-to je pripravila administracija republiškega odbora) kratek potek dogajanja ob reševanju problema osebnih dohodkov v omenjeni

stav, da je s 1. I. 1966 zvišala osebne dohodke uslužbenec občinske uprave za 20%, ne more nihče oporekati pravici prosvetnih delavcev, če zahtevajo zvišanje vsaj za 10%. (Osebnih dohodki zaposlenih v obč. upravi so se dvignili za 23% na račun nezasedenih delovnih mest, osebni dohodki prosvetnih delavcev v šolstvu pa so ostali isti kot leta 1965, ker se sredstva za šolstvo niso zvišala.)

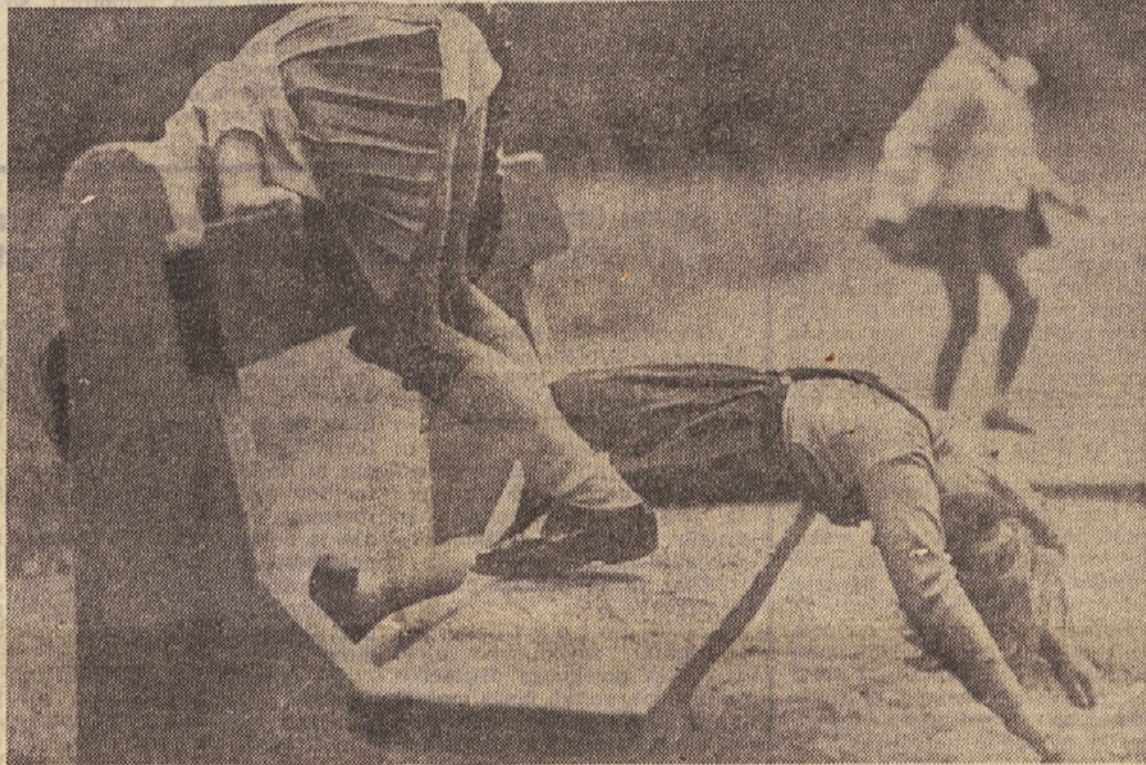
Podobno je bilo v Krškem. Prosvetni delavci so napovedali s 1. I. 1967 prekinitve dela (tako kot že dvakrat prej), če jim ne bodo z rebalansom proračuna zagotovili sredstev za zvišanje osebnih dohodkov v višini porasta osebnih dohodkov v komuni. Osebnih dohodki v komuni so se v prvi polovici 1. 1966 povečali za 26,2%, v drugem polletju pa predvidoma za 32%. Osebnih dohodki prosvetnih delavcev so se v prvem polletju zvišali za 9,9%, v drugem polletju pa bi se celo znižali za 4%! Protest je razumljiv, zlasti ker so osebni dohodki prosvetnih delavcev v tej občini že nekaj let preč problem, ki se vsakokrat reši (delno reši) le na najostrejša zahteve in grožnje.

Kot so potekale stvari v omenjenih treh občinah, je mogoče reči, da so prosvetni delavci skušali doseči uresničitev svojih upravičenih zahtev po demokratični poti — z analiziranjem stanja, s primerjanjem, z dogovornimi rešitvami. Šele ob koncu proračunskega leta oziroma ob sprejemanju rebalansom proračunov, ko so ugotovili, da njihove zahteve ne bodo upoštewane, so zagrozili s prekinitvijo dela. Po vsem tem prosvetnih delavcev v teh in drugih občinah, kjer je prekinitve dela napovedana šele po večkratnih razgovorih in neuresničeni obljubah, ni mogoče označiti kot ljudi, ki hočejo vprašanje osebnih dohodkov rešiti čez noč in se zato postavljajo na ekskluzivna, brezkompromisna stališča ter da se ne vključujejo v reformna prizadevanja.

Očitno je, da je povod za napovedi o prekinitvi dela vsaj v omenjenih občinah treba iskati predvsem v odnosu občin do reševanja problemov šolstva in pa v nizkih proračunskih dohodkih teh občin. Dejstvo je, da doslej do stvarne prekinitve dela ni prišlo še nikjer, ker so se sredstva končno le našla. Zato pa se pojavljajo govore o prekinitvah dela tudi med prosvetnimi delavci v takih občinah, kjer osebni dohodki tako zelo ne zaostajajo. Na tak način skušajo doseči sicer upravičene zahteve po izboljšanju materialnega položaja po najkrajši — vendar neprimerne poti.

»Vidimo torej,« tako beremo v omenjeni informaciji republiškega odbora, »da nam napovedi o prekinitvah dela v posameznih šolah lahko sprožijo vrsto družbenih konfliktov in političnih problemov ne le v šolstvu, temveč tudi na drugih področjih. Zato velja opozoriti prosvetne delavce, občinske skupščine in družbeno-politične organizacije, naj probleme v šolstvu rešujejo takoj, ko se pojavijo, in to po demokratični poti — ne pa, da z odlaganjem reševanja povzročajo, da problemi materialne narave prerastejo v politične probleme.«

Predsedstvo republiškega odbora je ob tej ugotovitvi pristavilo, da prekinitve dela niso socialistična oblika urejanja tega vprašanja, ker se da ob »normalnem obnašanju vseh odgovornih« in ob aktivnejšem sodelovanju sindikalnih organizacij prosvetnih delavcev doseči soglasje na demokratični osnovi; napačno je groziti s prekinitvami prej, preden so izčrpane vse možnosti za skupen dogovor.

nih občinah, da bi s tem pokazala na vzroke, ki so privedli do tega, da »prosvetni delavci svoje zahteve uveljavljajo na tako ekstremen in za našo družbeno ureditev prav gotovo neprimeren način«.

V omenjenih občinah, zlasti pa še v Krškem in v Gornji Radgoni, je problem osebnih dohodkov prosvetnih delavcev permanentnega značaja, izraža pa se zdaj v bolj, potem v manj zaostreni obliki. To so gospodarsko manj razvite občine z relativno majhnimi proračunskimi sredstvi, ki le s težavo pokrivajo potrebe šolstva in v osebnih dohodkih ne dosega ravnih drugih občin. Očitno pa je, da način urejanja položaja šolstva v teh občinah (in morda še v katerih) ni primeren in kaže, da skupščine nimajo določene politike razvoja in financiranja šolstva na svojem območju. Rešitve problemov pogosto zavlačujejo s obljubami, ki jih potem ni mogoče izpolniti, ali pa se delno ali morda v celoti realizirajo šele po ostrih zahtevah in grožnjah o prekinitvi dela v šolah. Takšen način reševanja je občutljivo problematike povzročja — poleg tega, da je neresen — v vrstah prosvetnih delavcev revolt, ki se izraža v ekskluzivnih zahtevah. Za primer v Gornji Radgoni (osn. šola je zagrozila, da bo 11. dec. prekinitva delo, če ne bo dosežen sporazum o povišanju osebnih prejemkov) navajamo mnenje tamkajšnjega občinskega sindikalnega sveta, čes: stanje v proračunu je res kritično in črtati so se morala sredstva vsem koristnikom, vendar pa bi se zadeva lahko uredila na drugačen način, če bi na občinski skupščini imeli drugačen odnos do tega vprašanja in bi o razgovorih in sklepih obvestili prizadete kolektive in družbeno politične organizacije; stvar so zakomplicirali tako, da nihče več ni vedel, koliko sredstev bo šolstvo v 1. 1966 sploh dobilo. Zato ni čudno, če so se prosvetni delavci odločili za tak korak.

Tudi zahteva delovnega kolektiva osnovne šole Laško je bila upravičena: 5. decembra so poslali sporočilo o prekinitvi dela in zahtevu po izenačitvi glede osebnih dohodkov z občinsko upravo. Utemeljitev: če je imela občinska skupščina toliko sred-

stev, da bi bilo mogoče zagotoviti zahteve prosvetnih delavcev, bi bilo mogoče tudi toliko sredstev zagotoviti za potrebe osnovne šole Laško. Z. P.

7-urni delavnik tudi za otroke?

Starši naših učencev radi to-žijo, da so otroci preobremenjeni s šolskim delom in imajo preveč domačih nalog. Pred kratkim smo imeli roditeljski sestanek v šestem razredu in tudi takrat smo slišali nekaj podobnih mnenj. Starši so primerjali svoj delovni dan z vsakodnevno za- poslitvijo otroka in ugotavljali, da tu ni pravih razmerij. Medtem ko se trudimo v delovnih organi- zacijah, da bi prešli na krajši delovni teden, je videti v osnovni šoli prav nasprotno tendenco. Za otroka najdemo vedno nove zaposlitve in nove naloge. Pa smo pogledali, kako je s to stvarjo v našem razredu.

Učni uspeh ob redovalni kon- ferenci ni bil zadovoljiv. Ko smo analizirali vzroke, smo slišali, da je učni načrt za obvezno šolo še vedno preobširen. Ker imamo zanj na razpolago preveliko ur, nam ne ostaja dovolj časa za vaje, ponavljanje in utrjevanje. To skušamo nadoknaditi tako, da preveliko precej vaj na domače delo učencev. Zato dajemo otrokom bolj pogosto domače nalo- ge, prav gotovo pa po obravnavi vsake nove učne snovi.

Pravimo, da del učencev ne kaže za šolsko delo dovolj potreb- ne vneme. Zato želimo pripraviti otroke k učenju tudi z admini- strativnimi ukrepi. Pričakujemo, da bo učencev doma misliti na naš predmet vsaj toliko časa, kolikor ga potrebuje za pisanje domače vaje. Število nalog se tako večja tudi zaradi tega.

Domače naloge dobivajo učenci malone pri vseh učnih pred- metih in ne le pri jezikovnem pouku in matematiki, kot je to bil nekoč običaj. V prvih treh mesecih pouka so imeli učenci našega šestega razreda pri mate- matiki 40 domačih nalog, kjer je šlo v večini primerov za utrjeva- nje nove učne snovi. Pri sloven- skem jeziku so dobili 36 domačih nalog, od katerih jih je bilo 19 namenjenih ponavljanju in utrje- vanju snovnice, ki so jo obravnavali v tem obdobju, 17 pa jih je bilo posvečenih vajam za boljše pismeno izražanje (obnovam, spi- som ipd.). Pri slovenščini so mo- rali poleg tega še precej obse-žno obravnavati dve knjigi iz ob- veznega čitiva. Za pouk zgodovine so učenci napisali 30 domačih nalog. V vseh primerih so pisme- no odgovarjali na vprašanja iz učbenika in ob tem ponavljali učno snov. Pri zemljepisu so do- bili 11 domačih nalog, prerisovali so skice, zemljevide in odgovar-jali na vprašanja. Pri glasbenem pouku so imeli 9 domačih grafič- nih nalog, pri srbohrvatskem je- ziku 7, pri biologiji 4, za tehnični pouk so pisali po vsaki šolski uri vaje za tehniško pisanje, za likov- ni pouk so doma skočali risbe.

Sporočilo naročnikom

Prihodnja številka »Prosvetnega delavca« bo izšla 31. januarja 1967

Po urniku imajo učenci šeste- ga razreda 31 ur pouka tedensko, to je več kot 5 ur dnevno. Pri nas so vse te ure v eni, dopol- danski izmeni; ponekod pa imajo tudi primere, da morajo prihajati učenci k posameznim uram še popoldan. Ne bom račun- al, koliko časa porabi po- vprečni učenec za domače naloge, niti koliko časa potrebuje za uče- nje, če hoče v redu opraviti svoje dolžnosti. Vendar nam kažejo že ti podatki, da je delovni dan dvanajstletnega otroka daljši, kot trajajo dnevne službene obvezno- sti zaposlene odraslega človeka. Pri umskem delu pa še pričakujemo od otroka stalno kon- centracijo, medtem ko v raznih službah ni vedno ravno tako.

Šolsko delo pa ni edina zapo- slitve našega učenca. Mnogo otrok obiskuje glasbene šole, doma pa porabi še precej časa za vaje na instrumentu, dosti jih hodi k telovadbi v telesnovzgoj- na društva, marsikaterga vklju- čimo v krožke in interesne sku- pine v naši pionirski organizaciji. Zanje imamo dodatne ure za poglavljanje in utrjevanje učne snovi, v izvenšolskem času prire- jamo proslave, različne priredit- ve in tekmovanja. Zgodaj zjutraj imamo vaje pevskega zbora in jih niti vselej ne moremo priključiti k pouku. Vsak otrok pa ima tudi obveznosti do svoje družine in te mnogokrat niso majhne.

Res je, da se posamezni star- ši strinjajo s tako obremenitvijo učencev in nam zatrjujejo, naj otroke le zaposlimo, saj imajo tako pred njimi mir, učenci pa se ne utegnejo potepati. Tudi učitelji radi sklepamo, da delajo učenci preveliko in zato dosega- jo slabe uspehe. Zaradi tega morda tudi pretiravamo vzgojno in izobraževalno vrednost domačih nalog. Vendar mislim, da je naš osnovnošolski otrok z delom v šoli in doma le preveč obreme- njen.

V otrokovem življenju je važ- na tudi igra in razvedrilo, spro- stitev, gibanje na svežem zraku. Vse to vnaša vanj srečo in zado- voljstvo, krepi telesne in tako tudi umske sposobnosti. Zato ne- kratimo otroku pravice do pro- stega časa in ga z delom obrem- enjujemo le toliko, kolikor zmore. Če pretiravamo, si skuša učenec breme olajšati na svoj na- čin, ki ni vedno najboljši.

Večkrat ugotavljamo da so do- mače naloge precej površno napi- sane in da ta površnost prehaja tudi na pismene izdelke, ki jih delamo v šoli. Ali ne navajamo učencev na površnost tudi takrat, ko jim dajemo preveč domačega pismenega dela? Morda bi bile naloge boljše napisane, če bi jih bilo manj, morda bi bili učenci pri pouku bolj zbrani, če bi imeli popoldan več časa tudi za igre in razvedrilo.

Kaj lahko storimo, da bi malo razbremenili učence? Njihove ob- veznosti do družine bodo ostale. V mnogih primerih, kjer sta oba roditelja zaposlena, bo otrok še naprej opravljal tudi dolžnosti,

ki bi jih sicer morali izpolniti odrasli. O njegovem izvenšolskem delu bodo v glavnem odločali starši. Učitelji lahko pregledamo le naše delo, zgradbo naše učne ure in naloge, ki jih dajemo učenecem na dom. Ali jih je res preveč? In če je, kaj nas k temu silijo? Ali je učni načrt res tako zahteven, da učne snovi ne mo- remo predelati in dovolj utrditi pri številu ur, ki jih določa pre- detnik? Učni načrti so enotni za vsó republiko, enotnost naše osnovne šole pa je že močno načeta, saj so pogoji za delo v raz- ličnih občinah tako zelo različni. Ali bomo dosti opravili, če bomo le od otrok več zahtevali?

Potrebno bi bilo, da bi se bolj poglobili tudi v delovni dan osnovnošolskega otroka. Če bomo učenca obremenjevali čez njevo- je zmogljivosti, ne bomo dosegli boljših rezultatov, pač pa prej ogrozili njegov zdrav telesni in duševni razvoj. Nikakor ne dvo- nim, da so domače naloge važna oblika učenčevega dela. Za mar- siška je to najboljše načino učenja, za vsakega pa odlična oblika utrjevanja nanovo pridobljene snovi in vzgoja k samo- stojnemu rednemu delu. Vendar resno dvomim, da bi le z več do- mačimi nalogami izboljšali učni uspeh v osnovni šoli.

Velimir Batič

Enakovrednost ter neenakovre- dnost učnovzgojnih področij

Vedno bolj kaže, da bo z no- vim načinom financiranja vzgoj- no-izobraževalnih zavodov posla- la ponovno aktualna tarifna pro- blematika v vzgojno-izobraževal- nih zavodih. Ta problematika bo gotovo morala biti navzven po- gojena z odnosi ter razmerji med delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih ter drugih ustanovah, navznoter pa s predpisi, ki dolo- čajo obveznosti znotraj samih kolektivov. To zadnje vprašanje bo moralo biti v podrobnosti ureje- no s splošnimi akti vzgojno-izo- braževalnih zavodov, načelno pa bi moralo biti urejeno z določeni- mi splošnimi določili. Prav o teh vprašanjih — urejanju določenih razmerij navznoter — nameravam povedati nekaj misli.

Po naših delovnih kolektivih je bilo ob kateremkoli vprašanju, v zvezi z delovno obveznostjo posameznika, vedno načeto tudi vprašanje obveznosti učitelja po- sameznih učnovzgojnih področij, ali, kot so nekateri ta vprašanja nazivali, o enakovrednosti posa- meznih področij. Zdi se mi, da je ta zadnji naziv neutemeljen, zakaj v okviru določenega pro- grama šole so učnovzgojna pod-ročja gotovo enakovredna in zato ostaja samo vprašanje, ali je delo, ki ga posamezno učno-vzgojno področje zahteva, enako ali ne.

Kolikor je bilo doslej predpi- sov in tudi samo priporočil, so vsa predvidevala razlike v obvez- nosti učiteljev različnih učno- vzgojnih področij. Šolski kolektivi so ta vprašanja uredili na najraz- ličnejše načine: delovna obveznost

42 ur, vendar je za to na posa- meznih področjih potrebna različ- na učna obveznost; enaka učna obveznost, vendar se učiteljem posameznih predmetov pri tej enakosti računa določeno število nadur; ponekod so delali razliko v učni obveznosti že v sami de- lovni obveznosti itd. Le redki so bili kolektivi, ki so imeli uzako- njeno povsem enako učno obvez- nost.

Osnutek predloga zakona o srednjih šolah in domovih uče- ncev predvideva, da je učna ob- veznost učiteljev teoretičnega pouka za vse enaka in to 22 ur tedensko. Ne vem, ali je po to- likih razpravah o teh vprašanjih prišlo do zaključka, da je čas, ki ga porabi učitelj določenega učnovzgojnega področja, da opra- vi svoje delo, res za vse predme- te enak ali so pri tem določili botrovali drugi motivi. Bolj ver- jetno se mi zdi, da predlagatelj osnutka namenoma ni razčlenje- val teh vprašanj, ker se mu go- tovo zdijo zapletena in zato pre- pušča to kolektivom samim, ki naj problematiko uredijo po svo- je. Seveda pa bo reagiranje kole-ktivov dvojno: nekateri se bodo v to poglobili, uredili po svoje, drugim pa bo meročajno tisto, kar je nekje zapisano.

Menim, da določene razlike med posameznimi učno-vzgojnimi področji obstajajo, če jih nek osnutek predvideva ali ne. To po- trjujejo določila skoraj vseh pravilnikov o delovnih razmer- jih ter pravilnikov o delitvi osebnega dohodka, kjer so postav-

ljene določene razlike med posa- meznimi predmeti. Ponekod so- klasifikacijo posameznih učno- vzgojnih področij utemeljevali po zahtevnosti priprav, predvsem umskih, vendar menim, da je to najmanj oprjemljiv in utemeljen argument. Človek z določeno izobrazbo bi moral biti strokov- njak na svojem področju in bi zato ne mogli o tem delati ne- kakšnih razlik. Kolikor pa so- subjektivne lastnosti posamezni- kov, da rabijo za enako delo več oziroma manj časa, pa tega z ob- jektivnimi merili ne moremo ce- niti ter materialno vrednotiti.

Jasno je, da je cela vrsta opravil, ki so za posamezna učno- vzgojna področja različna, kar da- pozneje razliko tudi v celoti. Menim pri tem v prvi vrsti popravo določenih pismenih ter praktičnih izdelkov učencev, pripravo le- tega, pripravo nekaterih eksperimen- tov pri posameznih predme- tih. To so stvari, ki so lastne sa- mo nekaterim učno-vzgojnimi pod-ročjem in te stvari je treba upo- števati. Prej omenjena opravila so dovolj prepričljiva dejstva, da se dajo tudi časovno opredeljevati ter materialno vrednotiti.

Razumljivo je, da pri tem, ko ugotavljamo, da zahteva posa- mezno učno-vzgojno področje od učiteljev več, drugo pa manj, ne moremo v skrajnosti ter delati med posameznimi predmeti ne- utemeljenih razlik. Razlika okrog 10% v učni obveznosti gotovo prvič opravičuje, na drugi strani pa zadovoljuje različnost posa- meznih učno-vzgojnih področij.

Ko osnutek predloga zakona o drugostopenjskih šolah ter do- movih učencev govori o učni ob- veznosti učiteljev, bi vsaj formal- no, alternativno moral nakazati tudi te razlike, katere naj bi- pozneje konkretizirali delovni kolektivi sami.

Z. P.

Sklepi Organizacijsko-političnega zbora ob razpravi o predlogih za re- šitev nekaterih vprašanj vedenjsko in osebno motenih otrok in mladine

Organizacijsko politični zbor Skupščine SR Slovenije je na seji, dne 13. 12. 1966, razprav- ljal o predlogih za rešitev neka- terih vprašanj vedenjsko in osebno motenih otrok in mladine, ki jih je zboru posre- doval s svojim poročilom odbor za proučevanje zakonskih in drugih predlogov Organizacij- sko-političnega zbora.

Zbor je na podlagi poročila iz razprave

ugotovil:

Vzgojni zavodi izvršujejo dejavnost posebnega družbenega pomena, zaradi česar morajo biti deležni posebne skrbi druž- bne. Ob vsem spoštovanju samo- upravništvih pravic delovnih ljudi v zavodih je treba zagotoviti tudi možnosti za potrebne in upravičene pogoje družbene skupnosti in njenih pooblašče- nih organov, kadar samoupravi- ni organi ne izvršujejo ali slabo izvršujejo svoje obveznosti. Dosedaj vzgojno delo ne dose- ga niti po vsebini niti po orga- nizaciji splošno priznanih vzgojnih dosežkov. Vzgojni in učni programi v pretežni meri niso strokovno ocenjeni niti po- trjeni, v nekaterih zavodih pa- jih sploh ni. Strokovni nadzor nad izvrševanjem učnih in vzgojnih programov je pomanj- kljiv, prav tako pa tudi ni

ustreznega nadzora nad zakonit- ostjo dela teh zavodov. Občin- ske skupščine so le formalne ustanoviteljice zavodov, prav- ic in dolžnosti ustanoviteljic pa ne izvršujejo. Upravljanje v zavo- dih ni dosledno izpeljano. Raz- mejitve pristojnosti med posa- meznimi organi samoupravlja- nja je nejasna. Opažajo se tudi nejasnosti glede:

- razvoja zavodov, omrežja zavodov v SR Sloveniji, njihove pravilne lokacije, potrebne di- ferenciacije itd.;
- imenovanja direktorjev zavodov, dajanja soglasja ali potrditve pomembnejših sploš- nih aktov;
- strokovnih in drugih po- sebnih pogojev, ki jih mora iz- polnjevati delavec pri vzgojno- izobraževalnem delu v zavodu;
- vprašanja minimalnih po- gojev, ki jih mora izpolnjevati vzgojni zavod in s tem v zvezi vprašanje prisilne uprave, kjer organi samoupravljanja ne opravljajo svojih nalog zado- voljno.

Zasedba s kadri v zavodih je v pretežni meri nezadovoljiva, tako po številu, kot po strokovni izobrazbi.

Občinske skupščine doslej o predlogu materialnih in kadro- vskih potreb ter ukrepov glede kriminalitete v SR Sloveniji v

letih 1966—1970 večinoma še niso razpravljale in zato ni mo- goče skladno razvijati sistema ukrepov za preprečevanje druž- bno-negativnih pojavov na splošno in še posebej sistema vzgojnih ukrepov na območju SR Slovenije.

Z namenom, da se uredijo navedena vprašanja in da se iz- boljša stanje v vzgojnih zavo- dih, sprejema Organizacijsko- politični zbor Skupščine SR Slovenije naslednje

sklepe:

1. Predlog materialnih in kadrovskih potreb ter ukrepov glede kriminalitete v SR Slo- veniji v letih 1966—1970 je tre- ba upoštevati ob pripravi in sprejemu družbenega plana raz- voja v letih 1966—1970.
2. Občinske skupščine na obravnavajo predlog material- nih in kadrovskih potreb ter ukrepov glede kriminalitete v SR Sloveniji v letih 1966—1970 ki naj dobi ustrezno mesto tudi v srednjeročnih planih razvoja občin.
3. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije naj za ureditve ugo- tovljenih odprtih vprašanj pred- loži do konca marca 1967 pred- log zakona o vzgojnih zavodih ali pa predlog za spremembo in dopolnitev obstoječega zakono- daje.

Nekateri problemi šolanja in kadrovanja učnega in vzgojnega osebja, ki dela v posebnih šolah in zavodih

Po osvoboditvi se je mreža vseh šolskih institucij zelo širo- ko razpredla, obenem pa je na- stala občutna potreba po novih učnih močeh, posebno na osnov- nih šolah. Poleg učiteljskega, ki so opravili redno šolanje, je bilo s kratkimi tečaji in s poznej- šimi izpiti usposobljenih nekaj sto učiteljev, ki so v znatni meri nadoknadili manjkajoči kader.

Z uvedbo šolske reforme in učvrstitvijo osemetek v prvo- stopenjske splošne in enotne iz- hodišne šole smo občutili veliko pomanjkanje učnih moči za pred- metni pouk. Tudi ta pomanjkljivost je bila do neke mere ubla- žena, ker so poleg šolanih kadrov dopolnjevali predmetni pouk tudi učitelji praktiki, ki so si ve- činoma iskali znanja na višjih pedagoških šolah. V celoti pa te vrzeli še do danes nismo zapo- lnil.

Se občutnejše potrebe po ustrezno šolanem kadru pa so se pojavile pri razvoju institucij posebnega šolstva. V stari Jugo- slaviji je bila ta veja šolstva mi- nimalno razvita, kadri pa so imeli precej pomanjkljivo izo- brazbo.

Po osvoboditvi je bila spričo zelo hitrega razvoja tovrstnega šolstva kadrovska zadržega se- večja. Zavodi so manjkajoči de-

fektološki kader nadomestovali z učitelji in praktiki, jih priučevali ali pa z dopolnilnim študi- jem usposabljali za delo na posa- meznih področjih posebnega šol- stva. Vzporedno z rastjo potreb po defektologiji so rasle tudi de- fektološke šole v Beogradu, Zag- rebu in zadnje čase tudi v Ljubljani, kjer redno in izredno šolajo kader za delo v posebnih šolah.

Za sedaj pa šolani defektolo- škii kader še ne pokriva potreb posebnega šolstva. V Sloveniji imamo trenutno 56 institucij po- sebnega šolstva, ki se ukvarjajo s rehabilitacijo otrok z okvarami, motenih in telesnem in duševnem razvoju pa kaže, da bo potreb- no razširiti in ustanoviti še vrsto takih ustanov. Najbolj je za sedaj pereče vprašanje šolanja kadrov za delo z duševno nerazvitimi oziroma retardiranimi otroki ter za delo z otroki, ki imajo oseb- nostne in vedenjske motnje. Ni- mam sicer konkretnih podatkov o številu defektologov v omenje- nih zavodih, iz razgovorov s predstavniki zavodov pa vem, da je stanje vse prej kot zadovo- ljivo.

V zadnjem času se je zelo po- večalo število defektologov, v ustanovitvi oddelka za defekto-

logijo v Ljubljani pa bodo vsako leto odhajali šolani kadri v prakso, pedagogi-praktiki pa si bodo z izrednim študijem pridobili manjkajoče defektološko zna- nje. Bolj kot šolanje kadrov pa zaskrbljuje vprašanje, ali bodo ti defektologi s pridobljenim šol- skim znanjem usposobljeni za praktično delo v posebnih šolah. Do sedaj je veljalo pravilo, da naj bi bil diplomant, ki je prej končal učiteljske, usposobljen za razredni pouk, diplomant, ki je prej končal samo gimnazijo, pa ne. Diplomant z gimnazije je bil skorajda brez znanja metodike za posamezne predmete, ki se po- učujejo v nižjih razredih osem- letk. Poglejmo za primerjavo učni program pedagoške akade- mije za leto 1965/66 za razredno smer in za defektološko smer štu- dija.

Poleg sedmih predmetov, ki so v programu vseh oddelkov peda- goške akademije (obča pedagogi- ka z zgodovino pedagogike, di- daktika, obča in mladinska psi- hologija, pedagoška psihologija, družbena ureditev SFRJ, tehnič- no usposabljanje in predvojaška vzgoja), imajo študenti, ki se od- ločijo za razredno smer usposo- bitve, še naslednje predmete:

1) kultura ustnega in pisme- nega izražanja,

- 2) mladinska literatura, tisk in druga komunikativna sredstva za mladino,
- 3) metodika slovenskega po- uka,
- 4) metodika matematike,
- 5) metodika spoznavanja narave,
- 6) metodika spoznavanja druž- be,
- 7) metodika likovne vzgoje,
- 8) metodika glasbene vzgoje,
- 9) metodika tehnične vzgoje,
- 10) metodika telesne vzgoje,
- 11) tehnično usposabljanje za avdio-vizualna sredstva.

Študij defektologije pa obsega poleg splošnih predmetov še:

- 1) osnove iz anatomije, fiziolo- gije in patologije,
- 2) mentalno higieno,
- 3) specialno psihologijo in osnove iz psihodiagnostike,
- 4) specialno pedagogiko raz- vojno prizadetih,
- 5) zaposlitveno in delovno te- rapijo,
- 6) osnove socialnega, zdrav- stvenega in pravnega varstva razvojno prizadetih oseb.

Navedeni predmeti so obvezni za vse smeri študija defektologi- je, poleg teh pa so še specialni predmeti, značilni za posamezno defektološko stroko. Za tifo- smer študija so npr. še naslednji predmeti:

- 7) anatomija, fiziologija in pa- tologija očesa in higiena vida,
- 8) tiflodidagoga,
- 9) tiflodidaktika in metodika,
- 10) korektivna gimnastika,
- 11) uporabna fonetika in dra- matizacija,
- 12) praktikum iz: orientacije, ritmike, logopedije, športnih iger in motorike rok.

Ako napravimo kratko primer- javo, vidimo, da sta to dva v bistvu različna študijska progra- ma, ki vsak zase tvori celoto. Z ukinitvijo učiteljske bodo študen- ti defektologije izgubili tisto solidno osnovo za nadaljnji študij, oziroma bodo študij dokon- čali brez potrebne metodike za posamezne predmete. Tisti študen- ti, ki bodo prišli na študij de- fektologije z gimnazij, torej v prihodnje ne bodo imeli primer- nega znanja za delo v posebnih šolah.

Se težje je s pedagogi za predmetni pouk. Če sedaj je bila težava, kako zagotoviti znanje defektologije in hkrati tudi znanje iz predmeta, ki ga učitelj po- sebne šole proučuje. V vsakem primeru je bilo potrebno naknad- no šolanje, ker dosedaj nobena šola ne daje kadrov, ki bi zado- voljili oboje. Ljubljanska peda- goška akademija išče v zadnjem času izhod včasem kombiniranem pouku obeh smeri. Tak študij pa bi zmogel le nadarjeni študenti, sicer bi to vplivalo na kvaliteto znanja ali pa na podalj- šanje študijskega staža.

V Zagrebu so pred nekaj leti ustanovili visoko defektolo-ško šolo, ki na fakultetni ravni izobrazuje študente defektologije. Po ustenih informacijah je prva stopnja te šole v glavnem enaka višjim defektološkim šola- lam, na drugi stopnji pa se stu- denti specializirajo za posamez- ne smeri defektologije (tifologija, surdologija, ortologija itd.). Do sedaj so na tej šoli v glavnem študirali defektologi-praktiki, v prihodnje pa naj bi prihajal štud- irat mladi rod. Če sedaj analog-

Ormož: Srečanje upokojenih prosvetnih delavcev

Sindikat prosvetnih delavcev v Ormožu je povabil 26. decem- bra 1966 upokojene prosvetne del- lavce ormoške občine na prijet- no srečanje. Sestanka se je ude- ležilo sedem upokojencev, trije pa so izostali zaradi bolezni.

Srečanje je bilo za nas, upo- kojence, zelo prijetno in razve- seljivo, saj smo se prepračili, da naši nasledniki na šolah niso po- zabili svojih starih prednikov ter da jih ne omalovažujejo.

Predsedniku Omanu in tajnici Radoševi izrekam najlepšo za- hvalo, saj sta z vsó pozornostjo skrbela za naše dobro razpolože- nje.

Prijeten popoldan smo preži- veli v Ormožu. Pripovedovali smo si razne doživljaje iz šolskega življenja, pesmi in napitnice za vsakega udeleženca posebej so se veselo razlegale po slavnosti sobi, za spomin pa je vsak dobil rdec nagelj. Najstarejši upokoje- nec se je zahvalil sindikatu pro- svetnih delavcev za lepo dogosti- tev ter zaželel vsem srečno novo leto ter najlepše uspehe pri šol- skem in izvenšolskem delu.

80-letnik

KAKO ŽIVIMO NEKDANJI GOJENCI ZAVODA ZA SLEPO MLADINO

Brez privilegijev in pomilovalnih fraz

— Samo čut pravičnosti hočemo, ne pa sočutja in milosti. — Besede slepega francoskega psihologa Pierra Willeya, zapisane med podatki, ki jih je dala lanskega julija anketa 62 nekdanjih gojencev, ki so zapustili ljubljanski Zavod za slepo mladino po osvoboditvi.

Kako jim prislusne okolje, v katero jih privedejo po zaplavitve? Ali najdejo zahtevani čut pravičnosti ali pa zgolj tisto brezbarvno sočutje, kakršnega hočejo? Tudi to je želela zvedeti med drugim anketa, razdrobljena na vrsto neposrednih, življenjskih vprašanj.

Tistega julijskega dne je izpolnilo vprašalnik 42 moških in 20 žensk. Starost: več kot polovica od 20 do 30 let in 12 od 30 do 40.

Poročeni so (27); vsi razen šestih zakoncev so starši enemu (12), dvem (7) in štirim otrokom (1). Stanovanje imajo, so zapisali. V komfortnem stanovanju jih živi 7; od teh jih ima 5 celo svoje hiše. Stanovanje »zasilne kategorije« ima 29 nekdanjih gojencev, medtem ko jih živi 5 v zelo slabem stanovanju.

Vprašali so jih, kam jih je vodila njihova pot neposredno iz zavoda. Zaposlitev ali nadaljnje šolanje? Od 62 nekdanjih gojencev jih je zapisalo v anketno polje 46, da so končali osemletno šolanje (od teh 20 v zavodu, 20 pa so jih prešolali v normalno šolo), 16 gojencev pa ni dokončalo šole zato, ker so odšli v nadaljnje usposabljanje v Center za rehabilitacijo v Skofji Loki, ali pa so se vrnil domov.

Med osemletnim šolanjem so opravili v zavodu za slepo mladino razne šole in tečaje: 5 gojenk gospodinjjski tečaj, 3 šole za učence v gospodarstvu, 5 gojencev pa se je izučilo pietarstva.

Za slepo mladino je posebno značilna želja po nadaljnem usposabljanju. Precej učencev je opravilo že v zavodu kar več tečajev hkrati, prenekateri nadarjeni gojenci so postali dijaki na gimnaziji (13), učiteljskih (3), 2 od anketiranih sta v zagrebški birotehnični šoli in po eden na beograjski daktilografski šoli, na filozofski fakulteti (germanistika) in eden na pravni fakulteti.

Med nekdanjimi gojenci, ki so sodelovali v anketi, jih je največ zaposlenih v telefonskih centralah (32), postali pa so še: fizioterapevti (5), uslužbenci (3), pedagogi (3), fizični delavci (9). Pet je študentov, 4 so nezaposleni, 1 pa upokojen.

Značilno je, da so to povečini zelo prizadeti, marljivi ljudje, saj so njihovi predpostavljani z njihimi navadno zelo zadovoljni. Na svojih delovnih mestih se sprva sicer teže privadijo, nato pa delajo zanesljivo in ostanejo dolgo časa. To so povedali tudi v anketi: od 52 zaposlenih jih je kar 43 ostalo na istih delovnih mestih, le 9 jih je menjalo službe. Le-ti so napravili to zaradi boljših pogojev ali zato, ker so jim nudili stanovanje, dva pa zato, ker so ju v službi podcenjevali.

Kakšen je materialni položaj zaposlenih slepih invalidov? Dovolj o tem pove anкета: slepi fizični delavci zaslužijo od 21 do 45.000 din, telefonisti od 30 do

58.000, fizioterapevti od 42 do 63.000 in uslužbenci od 43 do 80.000 din.

14 slepih invalidov čaka na zaposlitev

Komisija za poklicno orientacijo — vodi jo predsednik France Rožanec — v okviru zavoda za slepo mladino, razbira lestvico poklicev. Nekdanjih in današnjih. Med tistimi, tradicionalnimi, od včera, so bili npr. pietarstvo, čestartstvo, metlarstvo itd. Ti izdelki so se nekdanje dobro prodajali, l. 1953 pa so ugotovili ne le preniko storilnost slepih v teh poklicih (v pietarstvu komaj 50% storilnosti videčega), temveč tudi to, da so nezdravi. V zavodu za slepe so zato preusmerili poklicno izobraževanje.

Po podatkih komisije za poklicno orientacijo je v letih 1945-66 odšlo iz zavoda za slepo mladino 249 gojencev. Kje so danes

ti ljudje? Podatki pravijo, da se jih 34 poklicno usposablja ali nadaljuje redno šolanje na univerzi, gimnaziji, šoli za fizioterapevtske tehnike, centru za rehabilitacijo in varstvo slepih v Skofji Loki, 4 pa nadaljujejo obvezno šolanje v osnovni šoli. 142 jih je zaposlenih. Postalni telefonisti (86), fizioterapevti (12), bolničarji (1), prosvetni delavci (6), juristi (2). Zaposleni so v pisarnah (dve daktilografski), 33 pa je delavcev v industriji, obrti, doma in na kmetiji.

Brezposelnih slepih invalidov je 14. Predsednik komisije France Rožanec pravi, da tako velikega števila nezaposlenih že dolgo ni bilo. Temu je kajpak vzrok tudi gospodarska reforma, še bolj pa pomanjkanje humanizma oziroma nehumanosti do teh intelektualno in fizično sposobnih ljudi, ki pa potrebujejo za svoje delo posebne pogoje. Nezanesljiva je tudi pot zaposlovanja slepih

daktilografav, preveč pa je tudi že telefonistov. Vzrok težavam so po eni strani vse bolj zamotane telefonske naprave, po drugi strani pa je opaziti navličenost pri tistih, ki opravljajo ta poklic.

Pravne vrzeli, ki jih bodo morali izpopolniti zakoni

V podjetjih veljajo za slepe ista merila kot za zdrave delavce: doseči je treba normo. Večina slepih sicer normo presega, težave pa nastajajo ob nenemnem spreminjanju norm — zaradi izdelave novih artiklov. Ustreznejši delovni pogoji, boljše stanovanjske razmere in mnogo drobnejših pozornosti kolegov v službah bi lahko pripomogli, da bi se slepi na svojih delovnih mestih bolje počutili. Invalidi ponekod sicer občutijo tisto, čemur je mogoče reči humanost, vendar pa so to danes bolj kot ne izjemni primeri. Nezaščitenost pri izbiri poklicev in pri delu samem — ves ta sklop neurejenosti bi morali rešiti izpopolnjeni zakoni, ali pa bi jih morala zapisati podjetja med svoje pravne norme.

Vrnimo se k 62 anketirancem, njihovi vsakdanjosti in njihovim željam, ki so jim dali prosto pot v vprašalniku.

Izmed anketiranih jih 50 sodeluje v raznih organizacijah, odborih, komisijah, društvih, sekcijah itd.; ukvarjajo se z glasbo, kjer še posebej s svojo sposobnostjo dosegajo uspehe. Polni so želja, ki so pravzaprav tako naše in vsakdanje, zanje pa vendar neprimerno težje dosegljive. Zapisali so npr., da si žele lepo urejenega stanovanja, družinske sreče, lepo vzgajati sina... Nekdo bi želel postati glasbeni učitelj, drugi bi rad dobil mesto učitelja na višje organizirani šoli z možnostjo kulturnega udejstvovanja, želel bi pisati v časopisu. In še tiste osnovne zahteve, ki pogojujejo človekov »vsak dan«: izboljšati materialno stanje, zvišanje socialne podpore, izboljšati odnos do slepega človeka.

Anketa je opravljena in podatki zbrani; vendar je vprašanje, kdaj bomo dosegli, da vse te premo glasno zahtevane želje po osnovnih človeških pravicah ne bodo več govornje v prazno.

— Edina slepota je neznanje — beremo Shakespearov citat ob vzhodu novega zavoda za slepo mladino. To so gojenci zavoda premagali in jo — ob pomoči pedagogov — vedno premagujejo. Dolžnost vseh drugih pa je, da jim pomagajo ugledati njihovo nadaljnjo pot. M. K.

Slepi za pisalnim strojem

Pomen kateder za ruščino na višjih šolah

Mnoge katedre za ruščino so bile ustanovljene (posebej ali pa v okviru kateder za tuje jezike) že takoj v začetku delovanja določene višje šole za izobraževanje bodočih učiteljev. Na nekaterih od teh šol so ustanovili katedro za ruščino šele sedaj, po večletnem delovanju, medtem ko na drugih šolah niso predavali ruščine niti kot pomožni predmet.

Res je, da pogoji za ustanovitve kateder za ruščino niso po-

vsod enaki. Medtem ko lahko priznamo nekaterim šolam precejšnjo prizadevanja in rezultate, ki so jih dosegli pri izobraževanju učiteljev ruščine, pa spet pri drugih ugotovljamo, da ne moremo biti zadovoljni niti z njihovimi organizacijskimi deli niti s strokovnostjo posameznih učiteljev na teh šolah.

Poudariti želim predvsem dejanske potrebe ustanavljanja kateder za ruščino na višjih šolah, izpopolnjevanja učnega osebja na teh katedrah in čim boljše organizacije dela. Vse to namreč izvira iz dejanskih potreb naše socialistične skupnosti.

Ruščine se ne učimo le zaradi določenih komercialnih interesov, temveč zato, ker je to edini svetovni slovanski jezik, zaradi njegove lepote in blagostanja in pa zaradi bogate književnosti.

Zvezi izvršni svet je pred nekaj leti priporočil našim šolam, naj izmed jezikov uvedejo predvsem pouk angleščine in ruščine, vendar so to v raznih krajih sprejeli različno. Tako so npr. dali ponekod prednost samo enemu od omenjenih jezikov,

medtem ko so drugega povsem zapostavili. S tem pa seveda nočem reči, da ponekod ni bilo za to objektivnih vzrokov. Kako naj na primer uvedejo pouk ruščine na neki šoli, ki za to nima strokovno usposobljenih učiteljev? V nekaterih šolah (posebno vaških) pa sem lahko spoznal drugo skrajnost: ruščino predavajo nestrokovnjaki (učitelji — študenti nekaterih višjih pedagoških šol in na žalost celo učitelji, ki so diplomirali iz ruščine na VPS ali njeju ustrezni šoli, pa ne znajo ruščine dovolj, ali pa jo znajo dokaj slabo). Rečejo so tisti otroci, ki pridejo v roke učitelju, ki še sam ne zna jezika, ki ga poučuje, in jih torej uči napak. Napak učiti pa je huje, kot sploh ne učiti, kajti kasneje je težje popravljati napake, kot pa se na novo učiti.

Vse to kaže, kako važno je, da je v naših pedagoških akademijah oziroma višjih pedagoških šolah organiziran pouk ruščine na strokovni in pedagoški ravni, da pravilno poučujejo in vzgajajo kadre — učitelje ruščine.

Ce bi samo formalno primer-

Paberki

Pehajo se po vzoru odraslih le za materialnimi dobrinami

Med mladimi v kočevski občini ni pravega zanimanja za kulturo. Po zgledu starejših mladi hlepe le za višjim materialnim standardom. Politične in delovne organizacije se za mladino sploh premalo zanimajo. Nikjer ni čutili načrtnosti za kulturno vzgojo mladine. Te ugotovitve je pokazala nedavna anketa sveta za kulturo pri občinski skupščini, ki pa se je je udeležilo od 40 povabljenih le 18 delovnih in drugih organizacij, od tega 10 šol.

Mladino bi bilo treba nujno vključiti v kulturno življenje, predvsem tisto, ki po šoli ostaja brez zaposlitve. Vendar pa niti občinski odbor SZDL niti občinski sindikalni svet niti občinski komite ZK nimajo programov za delo z mladino, hkrati pa vodstvo Zveze mladine razpada.

Tudi v delovnih organizacijah se nihče ne ukvarja z mladino in njeno kulturno vzgojo... Zato mlad človek, ki gotovo čuti potrebo po vsaj eni obliki kulturnega življenja, najpogosteje nasede vplivu kiča in šunda, s katerima se vedno srečuje. Cut za lepo si oblikuje s prebiranjem različnih revij, gledanjem filmov in televizije, pogosto pa tudi z duševno hrano, ki jo nudi vsaka trafikca za 1 N-dinar... »DOLENJSKI LIST«, 29. DEC. 1966

Vsaj pol kolone lepi knjigi!

Vsak, kdor prebira tuje časnike, ve, da imajo vsi veliki časniki enkrat, dvakrat, nekateri celo vsak dan objavljen prispevek s knjižnega trga. Da ne omenjam pri tem raznih tednikov in štirinajstodnevnikov, ki posvečajo dogodkom s knjižnega trga tudi po cele strani. Pa poglejmo naše, ljubljanske tednike. Nedeljski dnevnik na primer, ki se postavlja z visoko naklado, posveča na 24 ali še več strani prostor vsem mogočim stvarim. Brez škode za prostor bi lahko posvetil vsaj pol kolone kakim knjigi. Recimo eni sami knjigi. Če vzamemo, da vsak izvod prebero trije ali štiri ljudje, bi to pomenilo, da bi pri nakladi 145.000 izvodov prebralo tako poročilo o knjigi kake pol milijona ljudi. Seveda je vprašanje, kako naj bi bil ta prispevek napisan, da bi pritegnil tako veliko število najrazličnejših bralcev. Toda to je druga stvar. Manjka pa osnovna misel, da bi tako razširjen časnik pisal redno tudi o slovenski knjigi. Če je njegov konkurent včasih že posvečal nekaj prostora tudi knjigam, pa je tega zadnji čas bolj malo. Toda treba bi bilo s knjigo prodreti tudi v ta naš tako imenovani zabavni tisk... SLAVKO RUPEL, BESEDA USTVARJALCEV, »KNJIGA«, 10-11, 1966

Edini poklic, ki se mu je v zadnjih sto letih podaljšal delovni čas

Vsaka temeljita sprememba v šolstvu je bistveno spremenila položaj učiteljev, ker je predvsem od njih odvisna kvaliteta šolskega dela. Prva industrijska revolucija je na elementarni šolski stopnji ločila učiteljevanje od cerkništva, na srednji šoli pa profeso od teologije. Druga industrijska revolucija uveljavlja načelo, naj imajo vsi, ki se poklicno ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem, visokošolsko izobrazbo ne glede na starost svojih učencev, in jim v skladu s tem izboljšuje tudi materialni položaj. Ker je individualizacija pouka poglavitni pogoj njegove učinkovitosti, že prehaja v prakso spoznanje, naj poučuje učitelj hkrati manj učencev (do 25) in naj ima več časa za pripravo na delo. Učiteljski (profesorski) poklic je edini, ki se mu v zadnjih sto letih ni skrajšal delovni čas, pač pa se mu je podaljšal, in ta preobremenjenost učiteljev je resna ovira za izboljševanje učnega dela. Povečana družbena vloga učiteljev stonuje usmerjenost družbenih ved k raziskavam o sociologiji tega poklica. Pri nas še bolj govorimo o idealnem »liku vzgojitelja«, manj pa imamo socioloških analiz obstoječega stanja, ki bi zlasti na šolah brez tradicije opozorile na potrebne izboljšave... VLADO SCHMIDT, ŠOLSKA REFORMA BREZ METODOLOGIJE, »TEORIJA IN PRAKSA«, ST. 12, 1966

Vedenjsko težaven otrok v šoli

Institut za kriminologijo pri pravni fakulteti v Ljubljani je priredil 23. decembra 1966 na osnovni šoli Riharda Jakopiča v Ljubljani za ravnatelj, pomočnike ravnateljev, razrednike vseh razredov, psihologe in socialne delavce osnovnih šol občine Ljubljana-Siška diskusijski sestane, s katerim je opozoril, da je obravnavanje otrok v osnovni šoli pomembno za njihov nadaljnji osebnostni razvoj.

Uvodne besede so imeli dr. B. Skaberne, višji znanstveni sodelavec inštituta za kriminologijo v Ljubljani, prof. L. Bregant, psiholog mentalno higien- ske posvetovalnice v Ljubljani, M. Lužnik, direktor zavoda za šolstvo SR Slovenije, in H. Puhar, pedagog vzgojne svetovalnice v Ljubljani.

Diskusijski večer je, kljub manjši zasedbi od pričakovane, opozoril na številne učno-vzgojne probleme, s katerimi se šola, tj. tisti najbolj množičen dnevno srečuje naša osnovna šola, tj. tisti najbolj množičen učni zavod, skozi katerega se preliwa celokupna življenjska sila našega naroda, naša bodočnost.

Prirediteljem je pestra izmenjava mnenj posredovala dragocene sugestije za nadaljnje tovrstne sestanke, ki jih bodo organizirali tudi na ostalih osnovnošolskih učnih zavodih na območju mesta Ljubljane.

Spričo korist, ki nam jih nudijo tako organizirani diskusijski večeri, želimo, da bi jih bilo v bodoče čim več in ob čim številnejši udeležbi vseh pedagogov praktikov, ki poučujejo na osnovni šoli.

VIATOR

Svet osnovne šole Davorin Jenko Cerklje na Gorenjskem razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja razrednega pouka za določen čas (4 mesece). Nastop službe takoj ali v drugem polletju.

Dr. Vladimir Rehak, prof., Zagreb

BARVNA REVIJA ZA ŠOLARJE

PIONIR

je odlično dopolnilo šolskemu pouku

Pestra vsebina, poučna in zabavna, bogate barvne in črne bele ilustracije so v veselje vsakemu učencu.

Izrebrani nagajenci iz 2. številke PIONIRJA so:

• ZA SLIKOVNI KVIZ: Zinka Stopar, Zg. Selnica 21, D. Selnicca ob Dravi; Danica Rozman, Teharje pri Celju; Ego Cokan, Ziri, Stara vas 51

• ZA SLIKOVNO NALOGO: Marjan Zohar, Latkova vas 28; Lado Bajt, osn. š. Lenart, p. Selce nad Škofjo Loko; Kovačič Marjana, Okoslavci 62; Marja Žigon, osn. š. Dol. Logatec; Slavko Rede, Pyterlejeva 6, Ljubljana; Alojz Fras, osn. š. Sladki vrh; Tonica Novak, Zerovinci 9.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA LJUBLJANA, TITOVA 3

(verbotonalne metode pri gluho-nemih), vedno akutnejši problemi okrog vedenjsko motenih otrok ipd., bi morali biti stalni signali, ki bi naredovali spremembo učnih programov in nova prizadevanja na področju izobraževanja telesno in duševno motenih otrok.

Na koncu bi posebej opozoril na odprt problem šolanja vzgojiteljskega kadra za delo v posebnih ustanovah. Vzgojitelji se sedaj šolajo samo za predšolske ustanove, nimamo pa vzgojiteljev, ki bi zadostili vzgoji osnovnošolskih otrok. Težko je določiti izobrazbo takim vzgojiteljem. Po eni strani naj bi pomagali utrjevati obstoječe učno znanje, voditi učne ure in ostalo, kar je v zvezi s šolo, po drugi strani pa bi morali otroku v internatu nadomestiti dom. Zavedati se moramo, da preživi otroci v internatu tudi devet let svojega življenja in da je v veliki meri odvisno od zavoda, kakšno vzgojo bodo otroci dobili. Zlasti važna je zdrava rast v dobi adolescence. Vzgojitelji bi morali biti ljudje s širokim znanjem stroke in posameznik veččin (likovni pouk, gospodinjstvo, politehnika, fizikultura, glasba itd.), da bi kar najbolj zadostili zahtevam šole in vzgoje. Obenem bi morali biti dobri poznavalci vseh traum, ki sekundarno spremljajo otroke, motene v duševnem in telesnem razvoju.

S tem prispevkom sem morda le površinsko opozoril na kadrovske probleme, ki se kažejo v posebnih šolah in zavodih pri izobraževalnem procesu in edukaciji otrok z okvarami. Tone Kebe

slova, še bolj pa je nerešeno vprašanje materialnega vrednotenja takega poklica, čeprav sli na dva višjih izobrazbah.

Prav sedaj je precej govora o spremembi zakona o posebnem šolstvu, ki naj bi tudi v kvalifikacijskem pogledu določili minimalne zahteve. Poudarek je na dvojni višji oziroma visoki izobrazbi. Ako bi na primer nekdo končal visoko defektološko šolo v Zagrebu, bi potencialno moral končati še višjo pedagoško šolo predmetne ali pa razredne smeri. Tako široka izobrazba pa je za učenje v posebnih šolah in zavodih preširoka in tudi predraga. Praksa čedalje bolj zahteva, da bi se šole, ki izobražujejo kader za delo v posebnem šolstvu, organizirale tako, da bi ustregle enim kakor tudi drugim zahtevam.

Potrebna bi bila tudi dobra povezanost in koordinacija med defektološkimi šolami v Jugoslaviji. Zdi se mi nepotrebno šolati tifloške kadre kar na treh šolah, ker bi to lahko za vsjo Jugoslavijo opravila ena sama šola. Trenutno ljubljanska pedagoška akademija ne daje možnosti za redni študij tiflogije, zato morajo taki študenti najprej osvojiti študij ortopedagogije in nato še diferencialne izpite iz svoje stroke. Ves študij bi bilo potrebno prilagoditi dejanskim potrebam in ga v okviru države ponestaviti. V vseh defektoloških šolah pa bi bilo smotno razmisliti o eventualnih korekturah obstoječih učnih programov.

Strukturalne spremembe v nekaterih posebnih ustanovah (slabovidni), nove metode dela

Pohvala in graja

»Spoštovani kolegi, dovolite mi, da povem ob začetku današnje konference nekaj misli o pohvali in graji. Pre pogosto uporabljamo kot vzgojno sredstvo grajo in zdaleka ne izkoriščamo vseh možnosti, ki nam jih daje pohvala. Za kaznovanje učenca imamo izdelan cel sistem: ustni in pisni opomin, ukor po razredniku in ravnatelju, ukor razrednega in celotnega učiteljskega zbora itd. Za pohvale nimamo ničesar. Vsi pa vemo, da ljudje radi stišijo o sebi kaj dobrega, zato je pohvala spodbudna in ima veliko vzgojno vrednost. Torej, tovariši, najdite za učence tudi kako besedo pohvale.«

dobro opravili pismo nalogo, da so bili vsi oproščeni ustnega izpita. Vedno sem skrbel za redne spisovne vaje in trud ni bil zaman.«

»Pomislite, kakšna sreča, da so dobro pisali.«

»Tovariši, učni uspehi ob prvi redovalni konferenci so slabi. Išči vzroke in pričnimo pri sebi. Tovariši, ali je bilo naše delo dovolj kvalitetno, ali smo vložili vanj dovolj osebne prizadetosti? Ali res ne bi mogli storiti več?«

»Tovariši upravitelj, bomo kaj zalili, ko so bili vsi naši absolventi sprejeti v šole druge stopnje?«

»St, nikar tako glasno, da se ne bi učitelji prevzeli!«

Na, zdaj pa res ne vem, pri čem sem. Onkrat smo tako lepo govorili o vzgojni vrednosti pohvale, zdaj pa kar ne najdemo besede zanjo. Oh, seveda, to velja za učence, za učitelje pa menda ono drugo: graja slabega, da se bo popboljšal, in dobrega, da se ne bi poslabšal.

Velimir Batič

»Tovariši, vsi učenci, ki sem jih lani učila matematiko, so uspešno opravili sprejemni izpit za šole druge stopnje. Tako sem vesela, da so se lepo izkazali.«

»I, no, kaj ne bi. V tem razredu je bil vseskozi dober material. Veš, kakšno leto je pa material čisto zanič.«

»Tovarišica Lojzka, moram vam povedati, da nisem zadovoljen z znanjem zgodovine pri vaših učencih.«

Zdi se mi, da niste dovolj prizadevni, premalo se poglobljate v metodiko, vaše priprave na pouk so prekratke in niso dovolj razčlenjene, nisem opazil, da bi navajali učni in vzgojni smoter, videti je, da se vam preveč mudi. Torej, malo več resnosti prosim.«

»Tovariš inšpektor, ali ni lepo, da so učenci naše šole dosegli pri reševanju nalog objektivnega tipa prvo mesto v občini?«

»Da, ampak ravno z vaše šole so bili tisti, ki niso znali rešiti naloge številka 6. Postaviti je bilo treba samostalni gosli v orodnik množine.«

»6. a razred je bil na športnem dnevu najbolj discipliniran.«

»Saj ni čudno, to so učenci iz boljših družin.«

»Tovariš Janez, tvoji učenci so se včeraj lovili po hodniku in povzročali nered in nemir.«

Mislim, da se jim boš moral kot razrednik malo bolj posvetiti.«

Pri sprejemnem izpitu za gimnazijo so naši učenci tako

OBOGATIMO POUK MATERINŠČINE Z »MOJO KNJIŽNICO«

Vse ljubitelje dobrih knjig je razveselila nova knjižna zbirka Moja knjižnica. Namenjena je učencem osnovnih šol od 3. do 8. razreda za njihovo domačo branje, postala naj bi zaroček njihovih domačih knjižnic, spodbujala naj bi jih k tekmovanju za bralne značke. »Mladinska knjiga« se je lotila tega izrednega založniškega dejanja v sodelovanju z zavodom za šolstvo in s sekretariatom za prosveto in kulturo. V tejnji, da bi otrokom prišla v roke dobra knjiga po dostopni ceni, je sklad za napredek založništva prispeval sredstva, knjige pa je pocenila tudi presenetljivo visoka naklada.

Knjige so sedaj na razpolago v zadostnem številu in povsod. Gre za to, da pridejo čimprej v prave roke, da mladi ljudje iz njih zajamejo čimveč radosti in lepote in spoznajo človeške vrednote. Kadar gre za uresničevanje teh teženj, pa ne zadošča več le tiskanje in izdajanje knjig in tudi ne vnaša prodajalcev, potrebno je še več — učence pravilno voditi h knjigam. To pa je ena osnovnih nalog učiteljev v osnovni šoli, vseh tistih, ki poučujejo materinščino

»Prosvetni delavec« je učitelje vztrajno opozarjal na novo zbirko. Že ob koncu lanskega kolledarskega leta je objavil knjižni oglas in pojasnila pedagoške svetovalke zavoda za napredek šolstva SRS, 5. maja je najavil dokončni izid Moje knjižnice in junija natiskal pogovor z urednikom zbirke. V prilogi »Prosvetnega delavca« — v Objavah dne 6. aprila — je sekretariat za prosveto in kulturo zbirko Moja knjižnica priporočil vsem osnovnim šolam. Pričakovati je bilo, da bodo učitelji pri sestavljanju delovnih načrtov za novo šolsko leto upoštevali Mojo knjižnico in predvideli, katera dela naj bi prebrali vsi njihovi učenci in kako bi tudi druge knjige iz kompleta koristno uporabili v učnem procesu. Cas je, da torej ugotovimo, kakšen je odziv učiteljev na to veliko akcijo.

Ob nakupu učbenikov so knjižničarji staršem priporočali tudi komplet Moje knjižnice za posamezen razred. Odziv staršev je bil razumljivo zelo različen, kar je bilo odvisno od njihove izobrazbe, lastne uvidevnosti za otrokovo branje, od zaupanja do knjižničarja in seveda tudi od njihove

obvezno prebrati — v 3. razredu dve knjigi, v 4. razredu tri, v 5. štiri, v 6. pet, v 7. in 8. po šest. Če primerjamo zahtevo po razredih in število del, vidimo, da za nekatere razrede Moja knjižnica popolnoma zadošča, drugod pa naj učitelji prožno upošteva, jo premike oziroma svobodno izbirajo iz zbirke druge naslove za obvezno branje.

Priporočanje knjig v učnem načrtu je sploh dokaj tvegana zadeva. Sestavljalec seznama so se tega zavedali, zato so tudi zapisali, da za domače branje priporočajo zlasti navedena dela, na koncu pa poudarjajo še to: »Učitelji naj v izbor del za domače branje vključujejo tudi dela, ki prihajajo na knjižni trg. Tako se seznam sproti dopolnjuje in razširja. Prav to pa terjajo od učiteljev, da se ne odklepajo tega tega seznama in da nenehno zasledujejo stanje na knjižnem trgu. To pomeni, v vsakokratni situaciji naj se odločijo, da bodo svojim učencem svetovali dostopna kvaliteta dela. Moja knjižnica ustreza prav tej zahtevi: sleherni delo v tej zbirki ustreza kriterijem, ki jih postavljamo mladinski književnosti, bogatijo pa jih še lična oprema in ilustracije, ki v mladinskih delih opravljajo pomembno funkcijo. Tudi uredni, vsake knjige z razlago manj znanih besed in s spremno besedo prispeva, da je knjiga ustreza šolskemu delu.

Marsikatera knjiga, ki je učni načrt ne imenuje, a je v zbirki, bo naša primerno mesto v šolskem delu — v 5. razredu bo Bevkovali upornik dopolnilo k odlomku, ki je v Petem berilu. V 6. razredu bosta učencem koristno branje Murnikov Lepi Janičar in Čopičev Nikoletina Bur-

sač (glej Šesto berilo str. 226). Obstoji vrsta možnosti, kako preko šolskega dela napotimo otroke k branju knjig.

Domačega branja ni mogoče vkleiniti, če nečemo, da ga otroci občutijo kot breme. Zato je prav oblika kompleta ustreza. Nekaj del bo otrok prebral kot obvezna, druga pa se mu bodo ponujala sama; posebno če jih bo imel doma, ga bodo zamikala in jih bo prebral iz radovednosti. Če bo torej prebral vseh osem za svoj razred, bomo dosegli tisto, kar želimo, da bere iz želje, iz lastnega nagiba. Seveda bo treba marsikdaj prebiti led pri starših, ki pogosto ne štedijo pri nakupu učnih pripomočkov, ličnih šolskih torb in podobno, a nimajo pravega odnosa do otrokovega domačega branja. Posredno bomo vzbujali torej tudi starše. Treba bo o knjigah spregovoriti na roditeljskih sestankih, priporočiti nakup, razložiti, zakaj je otroku potrebna lastna knjižnica, kaj pomeni knjiga, ki jo lahko večkrat vzame v roke in ga spremlja skozi življenje. Zgodilo se bo celo, da bodo starši segli po knjigi, ker bo padel pri hiši.

V zvezi z zbirko, v katero so smotno vključena vredna dela za branje, se odpira nešteto možnosti, tudi razni učni prijem. Vendar ni mogoče o njih govoriti v tem okviru. Ze zaradi razlogov, ki so bili doslej navedeni, bi indiferentnost učiteljev do Moje knjižnice pomenila veliko kulturno škodo. Prav nič še ni zamujeno, treba je le takoj izbrati, kar se nam dobrega ponuja na knjižničnem trgu. V uspešnem delu s knjigami bomo našli tudi lastno zadovoljstvo.

Darja Kramberger

Sklonjene nad knjigo

Davidova kramljanja

OBISK STARE GOSPE

Vsi smo jo pričakovali, skoraj vsi smo se pred njo tresli, tu in tam pa se je našel tudi kak junak, ki je dejal: »Kaj mi pa moreš!« Od nekod je namreč udaril med nas: sedaj ste vi na vrsti! Obiskala je že vse sosednje družine, malo pojarmala, malo pobrskala, malo poslitrnila in šla. Izvedeli smo tudi, da se je po obisku vsaki počasni družini topla uradno zahvalila za prijazen sprejem, obenem pa zahvali še dodala previdne in manj previdne pripombe k delu članov družine in tudi družine kot take.

Člani obiskanih družin so o obisku stare gospe in njenih udov po njenem odhodu veliko govorili. Obrabljali in potvarjali so nje besede in dejanja, jo kritično in nekritično primerjali s podobno predvotno gospo in ugotavljali, da bistvenih razlik ni, ker jabolko ne pade daleč od drevesa, nihče pa ni prezrl njenega spremenjenega imena. Ko je stara gospa s svojimi udi obdržala proti svojem stalnemu domovanju, pa so se obiskanci globoko oddahnil in v spokojnem miru nadaljevali svoje delo.

Oče naše družine so v zbornici pograbili vse dnevnike in redovalnice in jih zvnosili na svojo mestro (glej SP stran 429 spodaj). Brskali so po teh visokih uradnih knjigah, popravljali, izpisovali, brisali omejene pripombe članov družine na robu dnevnikov, zapisovali in imeli sploh ogromno koristnega, prekoristnega dela. Ko so to postorili, so pregledali še matične liste, statut družine, pravilnik, zapisnike in še mnogo drugega. Potem smo prišli na vrsto običajni člani družine. Izpolnjevali smo njihove ukaze, podpisovali, opravicevali, dodajali, brisali in imeli sploh veliko takega in drugačnega dela. Po vsem tem smo olajšani dejali: »No, zdaj pa lahko pride tista stara gospa.«

In res je prišla. Pravzaprav se je pripeljala v nekoliko zarjavem avtomobilu. (Imam avto,

torej sem! Prosto, a sodobno po nekem Descartesu) z vsemi svojimi udi, previdno je pokljukala na pisarniška in zbornična vrata in vstopila. »Oh, lepo da ste prišli,« je nekdaj dejal. Stara gospa pa se je tudi znala pretvarjati, zato je objela ugledno članico naše družine in zažvrgolela: »Oh, kako sem srečna, da te spet vidim. Kako se imaš? No, saj dovoliš, da malo pogledam, kako člani vaše družine delajo, kajne?« Udi stare gospe pa so že poiskali svoje objekte in jim ponujali svojo prisotnost pri delu. Objekti so vedeli, da se prisotnosti ne bodo mogli ubraniti, zato je ugledna članica v imenu vseh dejala: »No, pa pojdemo.« Stara gospa je svoje ude enakomerno razdelila med člane naše družine, pa tudi na družinskega očeta ni pozabila.

Sledil je enurni molk na hodnikih našega prebivališča, potem pa je naš dom spet zaživel. Najbolj pa naša dnevna soba, kabinet, pisarna in druge pritlikline. Oseba, ki vodi družinsko knjigovodstvo, je razpostavila po mizi sodobne metode dela, tisti pa, ki se v družini ukvarja s slovenščino, je pokazal svojemu udu odlično slovensko berilo za 7. in 8. razred v srbehrvaščini. Likovnik, družinski posebež, je pokrtil mizo s tovrstnimi izdelki, a ga je polomil, ker se je izkazalo, da z njemu dotičnim udom nimata enakih pogledov na tovrstno dejavnost. Drug drugemu sta po izmenjavni pisanih pogledov napisala zoološko oceno, v popolni tišini seveda, in se za zmeraj razšla. Situacija je rešila biologinja, ko je mednjo obesila staro avstrogrsko sliko krapinskega človeka.

Nje pa se je pridružila še tujejezična članica, ki je merodajnemu udu pokazala z otroško roko narisan in prebarvan pogled na London. Z eno besedo: stari gospe in njenim udom smo hoteli vse pokazati in vse povedati.

Družinski oče so izbrili te trenutke in so poslali družinske podčlane domov. Le-ti so zavriskali in takoj zapustili vsiljeno prebivališče.

Ko se je to zgodilo, smo posedli za mizo, na častno mesto smo posedli stari gospe in njene ude, družinski oče pa so izrekli nekaj uvodnih misli. Nato so poprosili obiskovalce, da posvetijo v družinsko temo.

Stara gospa in njeni udi so vsenjali in kot čarovniki ocenjevali člane družine in njihovo delo. Člani so povešali ali ponosno dvigali glave, ena pa je celo zakojkala. Nekdo od članov je po temeljiti zehni nesramno predlagal gospe, udom in članom družine, naj bi dali udom možnost, da praktično pokažejo, kako se dela in kako se ne dela. Stara gospa pa je vljudno ponudbo blagohotno odklonila. Člani družine smo njeno zavrnitev z razumevanjem sprejeli. Ker nas je po vsem tem kljub sendvičtem začelo že pošteno zavijati po prebavilih, smo se odločili za težko slovo. Polni iskrenih prijateljskih besed smo se poslovili. Nato smo z veliko nestrpnostjo pričakovali pismo z uradno zahvalo in kar še sodi poleg.

Na sam božični dan, ko so naš družinski oče v popolnem soglasju s člani družine določili svoj prosti dan, je pismo prišlo. Družinski oče so ga vložili med prispelo pošto, članica, ki se ukvarja z družinskim knjigovodstvom, je nanj napisala številko 3528,19, oče pa so pozvali naslednji dan člane k mirnemu in resnemu delu. Dobro so vedeli, da to niti ni potrebno, ker so bili člani lepo vzgojeni in so radi delali, kljub temu da jih niso mogli nagradjevati tako, kot so zaslužili.

finančne zmogljivosti. Nemalokdaj je odločala misel, ali bo učitelj zbirko tudi res zahteval. Slabe izkušnje z učbeniki, ki jih starši kupijo, a med šolskim letom pogosto neizrabljeni obležijo doma v predalih, ustvarjajo pri starših nezaujanje do knjig.

V maribotskih knjigarnah so bili razmeroma zadovoljni s prodajo Moje knjižnice pred pričetkom pouka (pri tem izvzamemo ljubitelje knjig, ki so kupovali kar celo Mojo knjižnico, torej vseh 48 knjig, da bi si z dobro mladinsko knjigo izpopolnili svoje knjižnice). Njihovo zadovoljstvo pa je precej uplahnilo sedaj, ko pouk teče, in ugotavljajo, da učenci ne prihajajo po komplete Moje knjižnice, kupujejo le posamezne izvede, ki so dražji, in iščejo take knjige, ki v zbirki niso zajete in jih večinoma tudi sploh ni na knjižnem trgu. Razlog — seznam knjig v učnem načrtu navaja druge naslove.

Nujno se je treba ustaviti pri problemu usklajenosti učnega načrta in knjižne zbirke. Založba MK je v Delu 4. oktobra 1966 pojasnila, kolikšna so odstopanja od učnega načrta in zakaj je do njih prišlo — tiskati je bilo treba dela, ki so pošla, vključiti dela s tematiko NOB in podobno. V dopolnilo k temu je treba opozoriti tudi na neskladje, ki je nastalo, ker so nekatera dela iz učnega načrta sicer v zbirki, a ne v kompletu za tisti razred, kot je predvideno po načrtu. Ponekod bi rajše pritegnili Mojo knjižnico, saj je smotrnejše, da je na primer Jurčičev Domen v kompletu za 7. razred, njegov Sosedov sin pa v 8. razredu, ker imajo učenci odlomek iz njega v berilu. Domače branje bo v tem primeru dopolnilo k berilu, kar je pravilno. Če bodo knjige v šolskih in drugih knjižnicah, s premiki ne bo težav; otrok, ki bo kupoval zbirko iz razreda v razred, pa bo končno prebral vsa ta dela in pri tem ni toliko pomembno, ali leto prej ali kasneje.

Poglejmo še, koliko del je po posameznih razredih, ki se skladatajo z učnim načrtom. V kompletu za 3. razred so štiri dela, ki jih predvideva tudi učni načrt, v 4. razredu pet del, v 5. razredu eno, v 6. razredu tri, v 7. razredu sedem v 8. razredu tri. Po posameznih razredih morajo otroci

Še o kontrolnih nalogah

O preverjanju znanja s kontrolnimi nalogami je bilo že veliko napisanega. Kakor se učitelji ogrevajo zanje, ker jih pri ocenjevanju rešujejo iz časovne stiske, tako jim nekateri pedagoški svetovalci nasprotujejo. Rado se včasih zgodi, da ostane ocena kontrolne naloge tudi zaključena ocena v spričevalu.

Tako brez pomena kontrolne naloge vsekakor niso, da bi jih morali vnaprej obsojati. Če se zavedamo, da ocena pismenega preverjanja ne sme biti edina, in če nam je prav, naj bo kontrolna naloga predvsem tudi preverjanje učiteljevega dela, potem je taka oblika kontrole celo prav primerna.

Kadar popravljajo kolegi kontrolne naloge, je v zbornici vedno zabavno. Nekateri glasnici pripovedujejo o neznanju učencev, drugi se razburjajo nad malenkostmi, tretji se bogve zakaj potajajo, četrti trde, kako slabo obvladajo učenci pravopis.

Ta očitke je bridko resničen. Ne le, da v kontrolnih nalogah mrgoli pravopisnih napak, tudi izražanje je nerodno, zapleteno, nejasno. Ali zato ker učence snovi ne obvlada in ne razume ali zato ker se mu ne zdi vredno misliti prav oblikovati? Kadar mora pisati o stvarah, ki mu niso preveč jasne, je več kot gotovo, da bo njegov pismeni izdelek jezikovno zelo slab. Tudi pri šolski nalogi je tako: če je naslov tak, da ga učenec razume in mu je čustveno blizu, v razredu skoraj ne bo nezadostne ocene. Kadar je naslov njegovemu svetu doživljajna odmaknjen, tudi najboljši učenec ne piše kaj prida. In ali ni tudi z nami tako — beseda nam teče le tedaj, kadar vemo, o čem govorimo. Zatikaj se, kadar nimamo kaj povedati in vendarle moramo govoriti. Prepričana sem, da se tisti učenec, ki snov obvlada, tudi izraza dovolj pravilno.

Kaj pa pravopis? Pri slavnosti se bodo učenci vedno potrudili, da bi bilo napak čim manj, pri kakem drugem predmetu bo takoj vse narobe: slovenski z veliko, Anglija z malo, da o ločilih sploh ne govorimo. Kdo je kriv? Na

prvi pogled nosi krivdo slavist sam — učencev še ni prešel z zavestjo, da morajo upoštevati pravopisna pravila, kadarkoli se pismeno izražajo. Zakaj tega ni storil? Ker ni hotel? Ker se mu ni ljubilo? Ker je sam le na pol pismen? Morda vendarle le zato, ker mu natrpani učni načrt ne daje časa, da bi snov dovolj utrdil.

Čim predavatelj sami ne povečajo jeziku potrebne skrbi, čim jih le teoretično moti, da je v nalogi polno pravopisnih napak, praktično pa dobi učenec zanje kar lepo oceno, potem bo ta še naprej ostal prepričan, da mora na jezik paziti le pri pouku slovenščine, pri drugih predmetih pa ta nadloga odpade. Tako se dostikrat zgodi, da tisto, kar slavist z muko napravi, pet drugih predavateljev nevede in nehoti podira prav s tem, ker jim ni mar, kako se učenci izražajo.

Pri predmetih, kakršni so matematika, slovenski in tuji jezik, so kontrolne naloge ne le potrebne, ampak tudi nujne. Kaj pa pri zgodovini, zemljepisju, prirodopisu, književnosti, glasbeni vzgoji in drugih predmetih? Le zakaj ne bi smel zgodovinar pismeno preveriti znanja učencev — in svoje razlage — s kontrolno nalogo, s primernim testom? Prav lahko to stori, vendar ne zato, ker mu manjka ocen. Kontrolne naloge naj učitelju povedo, kako učenci obvladajo snov in kaj mora storiti, da jo bodo, če je potrebno, obvladali bolje. Nespametno je s kontrolnimi nalogami pretiravati in smešno se jih izogibati zato, ker jih učni načrt ne priporoča. Predvsem pa naj njihove ocene veljajo obema: učencu in učitelju. Često so izraz učenčeve nedelavnosti, včasih pa tudi pomanjkljive učiteljeve razlage. Eno je res: kontrolne naloge prisilijo učitelja k razmišljanju. To pot že ne vem, ali naj se jezim nad sabo ali učencom, če mi v 8. razredu zapíše, da so brižinski spomeniki iz l. 1000 pred našim štetjem, da je Trubar razsvetljenec, in stavek: Čeprav je lilo kakor iz škafa, ni stopil pod streho — kljubovalni odvisnik.

Berta Golob

Ste že poravnali naročnino za Prosvetnega delavca?

ODLOČITEV

Tone Fajfar:

MINIATURNI KALEJDOSKOP IZ SODOBNEGA ŽIVLJENJA

»Vohljači in prepovedane skrivnosti«

Spomini in partizanski dnevnik. Izdala Cankarjeva založba, 1966. Opremlil Tone Lapajne. 576 strani

Cepprav skuša avtor že s podnaslovom nakazati različnost posameznih delov v »Odločitvi«, se zdi, da je treba to delo obravnavati kot zaokroženo celoto, tako glede na vsebino kakor tudi glede na obdobje dogajanj. Tehničnih razdelkov je še več, kot jih omenja podnaslov, celo — pet:

»Spomini«, »Partizanski dnevnik«, »Konec decembra« (1944), »Zadnji meseci« (1945) in »Dodatek« obsega doslej še neobjavljeno brošuro iz leta 1944 »Komunistična nevarnost« in pet »Pisem domobrancem«.

Dosedanja slovenska memoarska literatura je dokaj skromna,

za vsekakor častno izjemo. »Odločitev«, pa velja poudariti, da je doslej največje tovrstno delo o NOV na Slovenskem.

Tone Fajfar je zbral zajetno dokumentarno gradivo — poudarjamo — kot osebnih pričevanj iz prve vrste vodstva OF in skozi vso NOV, od »odločilnih« aprilskih dni spomladi 1941 do zmagovitih majskih dni 1945 do zmajzjemami, ko je »skočil« — po nalogu OF — na hrvaško osvobojeno ozemlje oziroma pozneje v kotično osvobodjeni Beograd.

Za določen del tega obdobja, od 18. aprila 1943 do 9. decembra 1944, razgrinja avtor pred bralca »Odločitev« celo formalni taktični zapis osebnih vtisov, ki ga je naslovil »Partizanski dnevnik«, oziroma, ki ga je za objavo izpopolnil z nekaterimi dodatnimi in temeljito preverjenimi pripombami. Iz teh lapidarnih Fajfarjevih spominov veje vera v pravično stvar in izjemna sposobnost hitre presoje položaja s hkratno intuitivno oceno človeka s polnim zadetkom.

Svoj prikaz zgodovinsko-prelomnih dogodkov je Tone Fajfar prepletel s prelado oseb — udeležencev NOV na Slovenskem, delno tudi na Hrvaškem ter pozneje celo v Italiji (Bari), Srbiji (Beograd) in na koncu celo v Angliji (London). To je čudoviti spekter človeških značajev, od katerih so nekateri povsem nova odkritja.

Tone Fajfar je v »Odločitvi« objavil poleg številnih pokrajinskih motivov s poti še vrsto svojih lastnih, prav umetniško izdanih portretov in skupinskih risb z raznih partizanskih mitingov pa tudi iz življenja med NOV, s čimer jih je otehl verjetni pozabi.

Z »Odločitvi« je avtor poravnal svoj častni dolg kot prič in sooblikovalec najprelomnejših odločitev slovenskega naroda ter hkrati ustvaril velik temeljni tekst o slovenski NOV.

Jaka Slokan

Po besedah Cirila Zlobca uvrščamo Branko Jurco med naše najbolj izrazite mladinske pisatelje. Značilno zanjo je, da se je opredelila za sodobno tematiko.

V »Uhaču in njegovi družini« je na zelo doživet in vreden način opisala skupino otrok, učencev 6. razreda, ki si na nedovoljen način privajajo avtomobilske značke, v svoji novi knjigi pa je naredila kvalitativen napredek.

»Vohljači in prepovedane skrivnosti« niso več samo neke vrste detektivski roman napisan za otroke stare od 12 do 15 let, marveč v literarno obliko prelito opozorilo posredno namenjeno vsem staršem, ki se iz tega ali

onega razloga premalo ukvarjajo z lastnimi otroki, zaradi česar je lahko potem marsikaj narobe.

V primerjavi z »Uhačem in njegovo družino« so »Vohljači in prepovedane skrivnosti« kronološko prestavljeni za leto dni naprej. Nismo več v 6. razredu osnovne šole, marveč v 7., kjer psihofizični razvoj otroke že neusmiljeno selekcionira: nekateri že stopijo v kritično razdobje pubertete, drugi se znajdejo neposredno pred njenim pragom, tretji pa so še vedno v sorazmerno enostavnih in neproblednih predpobetih. Nekaj pa je vsem skupno: nahajajo se v tistem življenjskem obdobju, ko jim postaja doma in v šoli pretesno, zaradi česar podzavestno in zavestno iščejo pot do ventila, ki naj bi jim kar najhitreje odprl pot v svet odraslih, (navidezno) poln neomejene svobode in najrazličnejših privilegijev. Vznemirjeni zaradi številnih nejasnih hotenij in neizoblikovanih predstav o hitro bližajoči se bodočnosti, zaleti v burna hormonalna dogajanja in v lastnem dozorevanju telesa, so zaradi splošne krhkosti še posebno potrebni skrbnega vodenja, tople opore in prijateljske besede. Zato lahko postane tembolj usodno, če se zaradi boja za obstanek, ponekod pa tudi zaradi težnje po čim višjem standardu, družinska skupnost zreducira na zgolj formalno združbo ljudi, ki ima mimo mesečnega gospodinjanskega proračuna skupno samo še hišno številko, isto streho in bežna občasna srečanja, vsekakor preveč površina, da bi starši lahko zadovoljivo spremljali nagle telesni in duševni razvoj svojih doraščajočih otrok.

Avtorica, ki v eni osebni združuje funkcijo matere dveh otrok, žene, učiteljice, javne delavke in pisateljice, je svojo zgodbo zasnovala in izvedla na življenjsko prepričljiv in psihološko utemeljen način. Liki nastopajočih odraslih, zlasti pa še otrok, živijo polno življenje, življenje današnjega časa. Osmo poglavje, ki na subtilen način opisuje plaho erotično srečanje sošolcev Borisa in Bilke pa je pravi literarni biser, kakršnih v slovenski beletriki ne zasledimo mnogo.

Ob koncu naj opozorimo še na majhen jezikovni spodrselaj na str. 24, kjer gre za nepravilno uporabljen glagol »rabiti«. Kritični stavek bi se namreč pravilneje glasil takole: »Ampak, čemu jo potrebuješ?«

Škoda je tudi, da pisma, ki so jih med seboj pisarjeli otroci, niso napisana z originalno otroško pisavo. To bi tiskano besedilo močno poživilo in mu dalo čar nepotvorjene pristnosti.

Knjigo je ilustriral Božo Kos, vendar njegove ilustracije kljub vložnemu trudu komaj še sledijo vsebini knjige, ki se že odmika razigranemu otroškemu svetu, segajoč v življenje doraščajoče mladine ter v njeno zapleteno in poglobljeno osebnostno problematiko.

VIATOR

Ena izmed številnih ilustracij avtorja knjige »Odločitev«. Na partizanskem mitingu v Hašanih (Podgrmeč)

Nove knjige

KAZIPOT OB RAZPOTJU

Deset let je že tega, kar je klinični psiholog prof. Zdravko Neuman napisal prvo svojo knjižico namenjeno mladini, ki stoji pred življenjsko važno odločitvijo — pred izbiro poklica. Čeprav je bilo delo natiskano v 7000 izvodih, je že zdavnaj pošlo. Zato se je avtor odločil za revizijo teksta in za njegovo ponovno izdajo.

Da bi dobil z mladim bralcem kar najtesnejši kontakt, je avtor knjižico z naslovom »Od želje do odločitve pri izbiri poklica« napisal v drugi osebi. Prebirajoč tolo napisane vrstice, dobimo mlad fant in mlado dekle — ki ju pisec kot starejši tovariši tika — zadostno orientacijo o resnosti in pomembnosti pravilne poklicne izbire.

Osnovno avtorjevo vodilo je Sokratov izrek »gnothi seauton« (tj. spoznaj samega sebe), saj brez iskrene poglobitve vase resni mogoče prepoznati lastnih močnih in šibkih strani, ki živo posegajo v našo usodo pa tudi olajšujejo ali pa otežkočajo uresničitev naših poklicnih in drugih želja.

Posebno dragoceni sta zadnji poglavji »Poglavje namenjeno dekletom« in »Ce imaš duševno ali telesno hibo«, kjer se seznanimo z modernimi in humanimi avtorjevimi koncepti. To poljujejo tudi zaključne besede: »... nikar ne obupaj, tudi če imaš tako ali drugače telesno in duševno pomanjkljivost. Saj nisi sam. Pomagali ti bodo... V življenju boš lahko prav tako zadovoljen in srečen kot večina drugih ljudi. Sreča ima namreč več imen. Da, človek se lahko tudi hujši telesni alj duševni pomanjkljivosti upre, jo premaguje in nazadnje zmaga...«

Želimo, da bi vsebinsko bogata in primerno ilustrirana knjiga s tako aktualno tematiko prišla v roke vsej naši doraščajoči mladini in ji olajšala uspešno izbiro življenjskega poklica toliko pomembnega za njeno osebno srečo in v korist vse naše družbe. Knjižico bo založila Cankarjeva založba v Ljubljani.

ARHITEKTURA XVI. STOLETJA NA SLOVENSKEM

Nace Sumi — »Arhitektura XVI. stoletja na Slovenskem«. V osem-mesnem založniškem programu o domaći usovni umetnosti je Slovenska matica lista založniška nisa, ki je nedvomno že po tradiciji naravno središče za tiskanje in popularizacijo likovne, oziroma uporabljajoče umetnosti, med drugim najnovostmi pa prinaša »Arhitekturo XVI. stoletja na Slovenskem« izpod peresa Nace Sumlje. Čeprav periodizacija po stoletju ni prikladna, se je avtor kar moral poslužiti, saj ga raznorodni pojavi v slovenskem stavbarstvu silijo k temu; ob vrednotenju takega gradiva se namreč znova pojavlja vprašanje, kako je sploh mogoče obravnavati stavbarstvo XVI. stoletja pri nas kot organično celoto. Ze omenjanje novejših odkritij o vplivu renesance na Slovenskem, ob prejšnji poznih gotiki, pa o likovni dejavnosti reformacijskega gibanja nakazujejo raznorodne ustvarjalne elemente arhitekture. Sprito tega, da še marsikaj v domači umetnosti zgodovinski starejše dobe ni dovolj raziskano, se je Nace Sumi znašel pred težavno nalogo, da ob vseh raznorodnih sestavih arhitekture razčleni te pojave sintetčno in jih obogati z novimi spoznanji in vrednotenjem. Najtežje je bilo nadrobneje razmejiti notranjo periodizacijo stavbarstva XVI. stoletja, pri čemer avtorju ni šlo zgolj za stilske opredelitev in svojskosti, marveč tudi za gostoto spomenikov, upoštevajoč prevladujoče naloge in regionalne težnje. Zato je Nace Sumi porazdelil stavbarstvo na Slovenskem v tri obdobja:

Prvo obdobje zajema čas nekako od 1480—1530, ko sprejema stavbarstvo nove naloge in se sprično vpliva renesančnega sloga sprejemanju tradicionalne stavbarstva prvine.

V drugem obdobju — od 1530—1580 — se ob tujih pobudah lastne in tuje arhitekture pojavljajo tradicionalni prvinki.

V tretjem obdobju — od 1580 do začetka XVI. stoletja — se da opaziti začetek vpliva manierizma ter težnje, da bi stavbarstvo krenilo v novo smer, hkrati pa tudi vplivno deluje severna renesansa.

Cetudi Sumljeva »Arhitektura XVI. stoletja na Slovenskem« ni namenjena, da bi zgodovinsko zajela celotno stavbarstvo, pa o likovni dejavnosti pokazal ob odbranih primerih na temeljne smeri arhitekture te dobe v Sloveniji. Tu pa je nedvomno obogatil vedo z novimi spoznanji in aspekti.

T. Stegovce

»Sodobna pedagogika« 9-10

Na uvodnem mestu 9. in 10. številke revije Sodobna pedagogika je razprava dr. Vlada Schmidta, ki je vsebinsko pomemben prispevek k razpravi o Predlogu reforme šol II. stopnje. V njem obravnava avtor doslej neobdelano vprašanje — metodologijo šolske reforme in poudarja, da je med njenimi osnovnimi nalogami »odgovarjanje na vprašanje, kako posegajo na to področje družbena znanost, ideologija, prosvetna politika in neposredna udeležba samoupraviteljev«. Na to vprašanje pa — tako pravi dr. Vlado Schmidt in to v svoji razpravi tudi dokazuje — sestavljajci predloga napačno odgovarjali. Zgrešeno je namreč naziranje, da za obvladovanje šolske reforme zadošča ideološka zgrajenost, socialistična politična usmerjenost in znanstveno raziskovanje pri tem ni potrebno. Šolska reforma je res prizorišče ideologije in politike, vendar tudi znanosti. Če posegamo v šolsko problematiko z reformo, potem je nujno znanstveno raziskovanje te problematike. Šolska reforma zahteva kompleksno raziskovanje vzgojni ustanov, ki bi ga moralo usmerjati koordinacijsko telo, katerega bi sestavljali zastopniki psiholoških, socioloških in ekonomskih raziskovalnih institutov. V ta namen bi bilo treba okrepiati sedanji pedagoški ustanovi s sposobnimi raziskovalci, ustanoviti pedagoški inštitut v Zagrebu, razviti jugoslovanski zavod za proučevanje šolskih in prosvetnih vprašanj v moči pedagoški inštitut ter vsem pedagoškim raziskovalnim ustanovam omogočiti, da bi organizirale raziskovalno mrežo v šolah. V šolah bi morali razviti »pripravljalne faze«, da bi lahko že takoj v začetku ugotavljali učinkovitost devetega in desetega šolskega leta. Pri nastajanju in izvajanju reforme pa bi odigrale pomembno vlogo tudi univerze in pedagoška društva ter deloma pedagoški tisk.

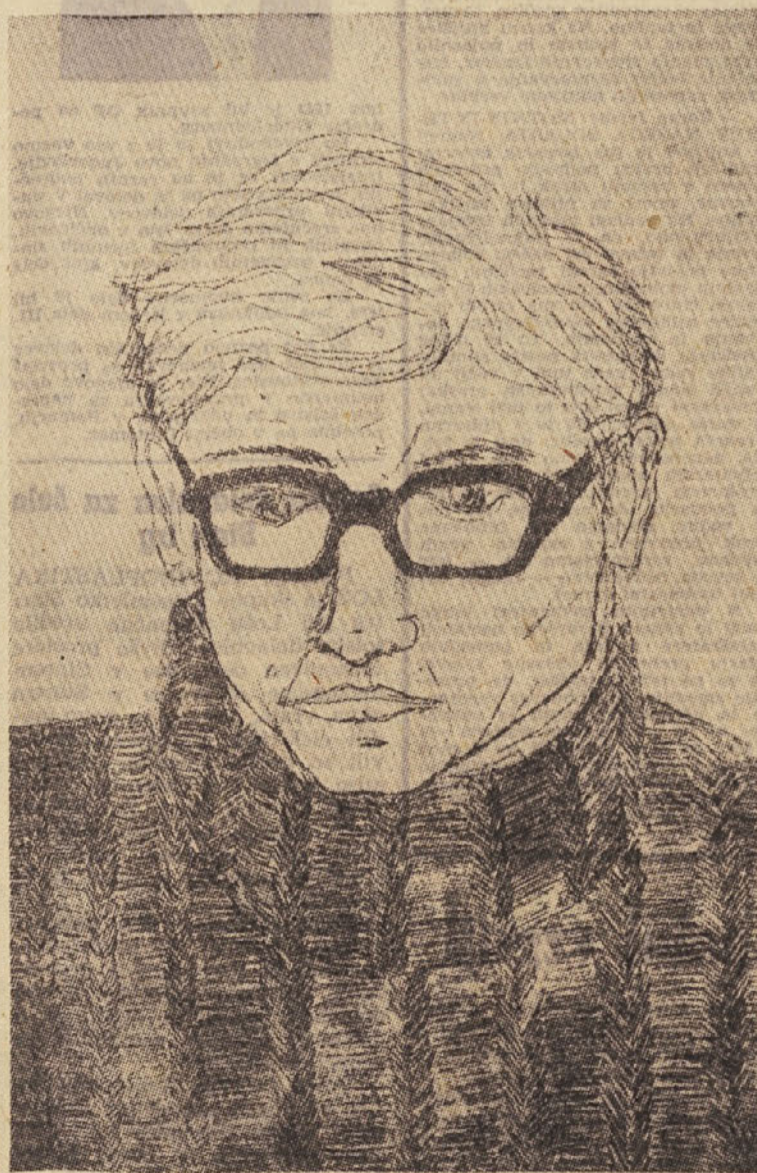

Ob koncu ponovno poudarja dr. Vlado Schmidt osnovno misel svojih zanimivih razprav, namreč — da je metodološko dobro izvedena šolska reforma mogoča samo kot etapa v kontinuiranem interdisciplinarnem raziskovanju družbenih ved, pedagogike, sociologije, psihologije in ekonomike.

Drugi prispevek k razpravi o reformi šol druge stopnje je mnenje Marice Dekleve ki podrobno razčlenjuje pojma enotnost in demokratičnost (v našem šolskem sistemu) ter pravi, da z uvedbo dveh let enakega splošnoizobraževalnega in proizvodno delovnega procesa na drugi stopnji šolanja ne bi rešili niti kvalitativne posebnosti niti demokratičnosti. Med problemi, ki jih bo treba najprej rešiti, so po avtoričinem mnenju tisti, ki se navezujejo na osnovno šolo: uresničiti reformno zamisel osnovne šole v smislu enakih vzgojno-obrazovnih pogojev na vseh osnovnih šolah, omogočiti vsej mladini, ki konča osnovno šolo, da si po svojih sposobnostih lahko izbere pot nadaljnjega šolanja in poklicnega udejstvovanja, primerno razviti omrežje vseh šol druge stopnje in njihovo kapaciteto, dati vsaki šoli (vrsti šol) tako strokovno in splošno izobrazbeno vsebino, da bo ustrezala zahtevam postrokovno usposobljenosti in splošni razgledanosti ter postavliti take pogoje za verifikacijo, ki so potrebni za uspešno delo posamezne šole.

Šestnajstletni JIRI BEZLAJ se je upodobil v tehniki jedkanice. Risal je s tenko iglo na cinkovo ploščo prevlečeno z asfaldnim lakom. Potem je ploščo z lakom zavaroval še zadaj in jo položil v posodo z dušično kislino, ki je izjedla kovino na mestih, kjer je bil pri risanju z iglo odstranjen asfaldni lak. Ko so bile črte dovolj globoko izjedene, je ploščo opral v vodi in odstranil lak s terpentinom. Tako očiščeno ploščo je navajal s tiskarsko barvo; ta je temno obarvala površino, prvotno risane in potem izjedene črte pa so ostale bele. Jedkanico je potem odtisnil na papir s pomočjo tiskarskega stroja, lahko pa bi jo tudi ročno kot linorez. Ker je bila pri tem tisku barva nanesena samo na višine jedkane plošče, je prva reprodukcija primer visoke jedkanice.

Druga reprodukcija prikazuje globoki tisk iste plošče. Barva je bila tu navajana na ogreto ploščo, zato da se je zmežala in vlezla tudi v izjedene linije. Ohlajeno ploščo je nato avtor brisal delno s krpo, delno z roko ter s tem očistil površino, medtem ko je barva v globinah ostala. Papir za tiskanje je v tem primeru prejel namočil v vodi, da se je

zmežal, ga malo osušil s pivnično in odtisnil nanj podobo s tiskarskim strojem. Mehak, vložni papir je bil sposoben, da pod močnim pritiskom dvigne barvo iz izjedeneh črt. Tako podoba predstavlja pozitiv — črno risbo na belem ozadju — medtem ko je primer visokega tiska dal negativno podobo — belo risbo na črnem ozadju. — Črte so v obeh primerih čiste, ostre in enakomerne; odražajo svojstven značaj kovinskega materiala, s katerim je podoba nastala, in se v tem bistveno razlikuje od navadne perorisbe. Jedkanica pa ima seveda še to prednost, ki jo imajo skoraj vse grafične tehnike, da se lahko odtisne v več izvodih.

Jiri Bezla je delal svoj portret po opazovanju pred zrcalom. Njegova jedkanica ima značaj realistične študije. Pri tej mu je bil enako važen obraz kot lasje, očala in tekstura pletenega puloverja; zato so vsi ti deli na podobi enakovredno zaživetli. Portret izpričuje močan dar za opazovanje, notranjo zbranstvo in prizadetost, vztrajnost in natančnost v risbi sami in v precej zahtevnem tehničnem postopku pa dokazujeta nagnjenje in sposobnost za grafično izražanje.

IZ GRAFIČNE MAPE »AVTOPORTRETI«

Slabo stanje šolstva v Loški dolini

Na zadnji konferenci krajevne odbora SZDL Loška dolina so člani razpravljali tudi o šolstvu. Osnovna šola v Starem trgu vključuje v pouk s področja Loške doline in Babnega polja 409 otrok. Uspehi na področju vzgoje in izobrazbe so povprečni — vendar zadovoljivi, glede na težke pogoje, v katerih ustanova deluje. Vsako leto konča osemletko z uspehom povprečno 34 učencev. Široke možnosti zaposlovanja mladine še pred nedavnimi, ne glede na izobrazbo, so povzročile, da so učenci zapuščali šolanje že v nižjem razredu, takoj, ko je osemletna obveznost potekala. Takša praksa je občutno posegla v sistem in objektivne kriterije in škodljivo vplivala na kvaliteto in dejanski uspeh. V letošnjem letu pa bo končalo šolanje v šestih in sedmih razredih 28 učencev, kateri pa bodo vsi na-

daljevali šolanje z željo, da z uspehom končajo osmi razred. Brez dvoma, da se pri tem kaže ena pozitivnih posledic gospodarske reforme.

Osnovni problem, ki postaja vsako leto bolj pereč, je pomanjkanje šolskih prostorov. Pouk se vrši v 15 oddelkih, v 12 učilnicah — 10 učilnic je na centralni šoli v Starem trgu, 2 učilnici pa na podružnici v Igavah. Poleg 2 kabinetov za shranjevanje učil je na šoli samo še pisarna in učiteljska zbornica. S septembrom mesecem je pričela Kovinoplastika Lož urejati v šoli šolsko delavnico za tehnični pouk, ki je v stari mehanični delavnici. Pouk telesne vzgoje je v telovadnici doma TVD »Partizan».

Nekdanja občinska zgradba v Starem trgu, kjer je pouk višjih razredov, je tako dotrajana, da s svojimi škripajočimi podi, razma-

janimi vrati in trhlimi okni ne kaže videza vzgojne ustanove.

V razredih s površino 38 kv. metrov je natrpano do 40 učencev, kjer ni možen demonstrativen pouk s sodobnimi učnimi pripomočki.

Drug problem je prevoz otrok iz Babnega polja v šolo Igavas in Stari trg. Učenci prvega razreda iz Babnega polja izgubijo letno do 170 ur pouka, ker prevoz ni urejen; ni denarja. Zato je opravičeno razburjanje občanov v Babnem polju, ki zahtevajo, da se ukinej pouk na šoli v tem kraju ponovno prične ali pa da se otroci vozijo namesto v Igavas v Stari trg.

Tretji problem je strokovni kader. Za prosvetne delavce ni stanovanj, nekateri izredno študirajo, vendar bo ta študij trajal dalj časa. Vsled pomanjkanja stanovanj ne morejo dobiti kvalificiranih strokovnih moči.

Te dni je kolektiv osemletke Stari trg prejel načrte za gradnjo nove osnovne šole v Starem trgu. Načrt predvideva 8 razredov, sedaj pa je pouk že v 10 razredih; v bodoče je treba računati, da bo vedno več učencev zaradi razvoja industrije. Sam tip gradnje ne ustreza našim klimatskim razmeram, kapacitete pa so absolutno premajhne in brez telovadnice, kuhinje in ostalih dodatnih prostorov.

Vsled tega je konferenca SZDL podprla kolektiv šole, da se vse pripombe in problematika posreduje občinski skupščini Cerknica z zahtevo, da se stanje šolstva na področju Loške doline čimprej uredi in prične z gradnjo nove šole, ki bo ustrezala razmeram na področju Loške doline.

SLAVKO BRGLEZ

Iz glasbenih šol

Dovolite, da vas opozorimo na redni glasbeno-mladinski radijski oddaji: v torek 17. I. 1967 ob 9.40 nastopi *Glasbena šola Domžale* pod naslovom *Gašperkovo gledališče*. Nastop posveča osnovnim šolam v Domžalah.

V torek 24. I. 1967 ob istem času pa se bo predstavila *Glasbena šola iz Novega mesta* z oddajo *Povestica za novomeške osemletke*.

Vabimo vas k poslušanju!

Belec Jamko — 60-letnik

Sestdesetletnik — vendar še poln delovnega elana in mladostne vneme opravlja težko delo pedagoškega svetovalca.

Rodil se je 25. decembra 1906. leto v Norčinih pri Lutomeru. Osnovno in meščansko šolo je obiskoval v Lutomeru. Učiteljske je končal 1927. leta v Mariboru. Kot mlad učitelj je služboval na raznih krajih v Prieljih, v Vidmu ob Sečavnici, v Kričevih pri Lutomeru, na šoli Safarsko in Surogovci. Ker je želel delovati v organizacijah, ki takratnemu režimu niso bile pogodu, je bil po službeni potrebi premeščen na šolo Dapci v takratni banovini Hrvatski, kjer je ostal 6 let. Med okupacijo ni smel ostati v Prieljih. Bil je izgnan v Avstrijo. Kot zaveden Slovenec pa ni hotel sprejeti učiteljske službe. Zaposlil se je v neid mehanični delavnici v Gradcu, kjer je ostal skoro do osvoboditve. Od

Tovariš Belec pa ni poznan samo kot pedagoški delavec, tudi kot izreden ljubiteljski narave je poznan daleč naokrog, kot vnet bebelar in član »Zelene bratovščine».

Ob njegovih 60-letnici mu kličemo vsaj prijatelji, posebno pa njegovi delavci: še na mnoga leta in da bi še dolgo delal in imel polno uspehov v korist našega šolstva in mlade generacije.

-el-

Nova četverka

Ko je Cankarjeva založba v Ljubljani napovedala začetek izdaje svoje Male knjižnice za starše, nas je to obvestilo prijetno iznenadilo. Danes pa smo več kot presenečeni. Zbirka namreč tako narasla, da ji pažljiv bralec in uporabnik komaj sledi. Samo pomislimo: začela je izhajati komaj pred letom dni, sedaj pa imamo pred seboj že 11. knjižico! Kako spodbudno je to za mnoge starše, ki so ob svojih kodrastih malčkih že danes zaskrbljeni, kako jih bodo vzgajali, ko bo začela šola, ko bodo nastopila »nerodna leta«, ko se bosta sin ali hči pričela osamosvajati, ko... In če pomislimo na vse to, nam postane Mala knjižnica za starše še bolj ljubša, še bolj dragocena, še pomembnejša.

Prav te dni so izšli v tej zbirki 8., 9., 10. in 11. knjižica s temle naslovi:

— Dr. Franc Pečiček: *MLADOSTNIŠKE VZREDE*. Avtor, ki dobro teoretično in praktično pozna pubertetno in adolescentno mladino, nam je v tem svojem delu s posrečeni in v črno zadejavajoči pripovedmi tako plastično opisal muke polno pot mladih ljudi obeh spolov v svet odraslih, da človek neohotno spomin na svoja rosneta leta prav tako polna črnobelih prisiljiv, čustvene kaotičnosti in nedonanjanih sanj. Odlika knjižnice je v tem, ker nam jasno pove, da doba mladosti kljub naravnim vzrokom in neničljivi razgranatosti dejansko ni noben praznik, marveč trdo novo delo; iskanje samega sebe in soočenje s samim seboj ter vraščanje v družbo odraslih, kjer vladajo močno zapleteni medosebni odnosi in trdi zakoni vsakdanjega življenja. Pri tem nelahkim opravilu pa je mladini potrebna naša pomoč, nezlazana, dobrohotna človeška pomoč.

— Leopold in Milona Bregant: *OTROK V STISKI*. Knjižnica je delo dveh kliničnih psihologov, ki se v okviru svojega poklicnega dela srečujejo z različnimi vrstami otrokovih stisk in pomagata pri njihovem ublaževanju odzrma odpravljanju. Uvodne besede sta posvetili osvelitvi pojma »stiska« in razložila, da doživlja otrok stisko v obliki čustva bojazni (anksioznosti). Ta odseva nazvemo na različne načine:

a) kot osebnostna motnja (zmanjšana umska zmogljivost, okrnjena učna in delovna zmogljivost, slabša koncentracija in težave pri računstvu ob siceršnji zadostni umski zmogljivosti);

b) kot motnja navad (sesanje palca, grizenje nohtov, navijanje in puhanje las, odklanjanje govora in samozadovoljevanje);

c) kot psihonevrotični simptom (otročna razbranonost — depresivnost, bojazen pred nečim doletenim — fobije ter pretirano siljenje k umivanju, redu in pedantnosti);

d) telesna motnja brez ustreznega organskega izvora (dnevno in nočno močenje, puščanje blata, jecanje, mečikanje, krč pri pisanju itd.).

— Nemalokrat se zgodi, da odrasli tako motenega otroka zaradi njegovih motenj še dodatno kaznujejo, kar otrokovo stisko še povečuje in utruje.

Večino teh težav nastaja navadno zaradi slabih otrokovih izkušenj odzrma nezadovoljive posameznih ali več zanj življenjsko važnih potreb. Izhajajo iz neanalitичnosti oziroma analitičnopsihoterapevtske šole Nemea H. Schultz-Henckea oziroma njegove učence Dührssenove, sta avtorja nanizala telet otrokove potrebe:

— potrebo po prejetanju,

— potrebo po stiku s svetom in ljudmi,

— potrebo po zadrževanju,

— potrebo po samopotrditvi in uveljavljanju,

— potrebo po ljubezni in ljubkovanju.

Razložila sta tudi oblike obrambnih mehanizmov, ki pomagajo otroku (pa tudi odraslemu) dočasno notranjega ravnotežja, čeprav ne vodijo k rešitvi osnovnega problema.

Dragocenost knjižice je objavljena v kazustika, kjer sta pisca s 15 tipičnimi primeri iz bogate klinične prakse dopolnila svoja teoretična izvajanja. Zaradi svojstvene načina obravnavanja vzgojne problematike zasluži ta knjižica še posebno pozornost in priznanje.

— Dr. Zlatice Hribar: *MOJ OTROK JEČLAJA*. Ječljanje je zelo neprijetna in trdovratna govorna motnja, ki zajema približno 1 do 2 odstotka celotne populacije. Pojavlja se že v otroštvu med 4. in 8. letom starosti. Med ječljavci je več dečkov kot deklic, mnogi ječljavci pa so le izredni primeri, ki v zvezi z dominantnostjo desne možganske hemistere. Znan logoped Zdravko Omerza sodi, da je samo v Sloveniji okoli 2000 šoloobveznih otrok, ki ječljajo. Pri otrocih (in pri odraslih) s to govorno motnjo, ki je zanje še bolj mučna kot za njihovo okolico, so vedno prizadeti impulzi, ki so zvezi s socialnim kontaktom. Zato so ječljavci pogostokrat notranje nesigurni, počutijo se manjvredne in so mnogokrat potrti.

Zdravljenje te trdovratne govorne motnje zahteva sodelovanje logopeda, zdravnika, učitelja in staršev in seveda tudi samega pacienta. Logoped dr. Gutsman ugotavlja, da je možno 80 odstotkov primerov ječljanja uspešno odpraviti, 20 odstotkov pa več ali manj omiliti. Zdravljenje odraslih ječljavcev pa je težko.

Knjižice, ki bi doslej na poljuden način obravnavala samo problem ječljanja, doslej pri nas še nismo imeli. Zato je prispevek zdravnice dr. Zlatice Hribarjeve še posebej dragocen in koristen. V njem bodo prizadeti starši našli okvirno strokovno informacijo, učitelji in starši motnjo in napotilo za pravilno ravnanje in ukrepanje. Knjižico, ki ima tudi preventivni pomen, odlikuje nactna razporeditev gradiva, razumljivost in topilna. Na koncu knjižice sta dodana še seznam in pojasnilo manj znanih strokovnih izrazov, kar olajšuje boljše razumevanje v strokovnem zaporedju nanizane vsebine.

— Zoran Jelenc: *MOTNJE IN TEŽAVE NAŠEGA SOLARJA*. Namen te knjižice je (po besedah avtorja) približati bralec področje psihičnih motenj v razvoju otrok in mu dati osnovne smerti za njihovo razlikovanje. Na podlagi pisčevih izjavajam zaključujemo, da se najrazličnejše motnje in težave pri našem solarju lahko pojavijo zaradi različnih neugodnih bioloških, psiholoških in socialnih čimteljev oziroma zaradi posledice njihovega medsebojnega delovanja in vplivanja. To se poleg obsežnega diapazona pestre simptomatike redno kaže tudi v vsigi ali manjši šolski neuspešnosti otroka; mnogokrat je žal šele to tisti signal, ki starejši opozori, da je z njihovim otrokom nekaj narobe, daš je šolska neuspešnost samo ena izmed deficitarnih komponent v motnem otrokovem razvoju. Pri tem je treba poudariti, da marsikje pri nas še vedno gledamo na probleme otrok predvsem z aspekta učnih uspehov, zanemarjamo pa — kar je seveda nedopustno — njegov celotni osebnosti razvoj.

S pametnim ravnanjem lahko starši in učitelji preprečijo nastanek marsikatero motnje in pomagajo solarju prečiniti občasne težave. Če so pa težave takšne, da presrečno zmogljivosti njihovega vzgojencega in učnega delovanja in vplivanja, ne bo prav nobena sramota »za hišo«, če bodo zaprosili za pomoč ustrežno institucijo (npr. najbližjo vzgojno posvetovalnico), k razpolaga s strokovnjaki, usposobljenimi za reševanje tovrstne specialne problematike. VIATOR

Prispevek k spolni vzgoji

Knjiga z naslovom »Mladostnik in spolnost«, ki jo je v okviru Knjižnice za mlade napisal zdravnik dr. B. Tekavčič, je po vrsti drugo delo v tej zbirki. (Izdaja jo Cankarjeva založba v Ljubljani.)

Avtor na naraven način obravnava vsa važnejša vprašanja s področja seksualnosti, aktualna za dozorevajočega mladega človeka.

Knjižico odlikuje jasen in poljuden jezik ter nazorni primeri iz življenja, s katerimi se pisec kot strokovnjak vsak dan srečuje v posvetovalnici za spolno higieno. Posebno koristni pa bodo za mladega braleca številni praktični nasveti, podani brez kakršnihkoli očitkov in lažnega moraliziranja. Kot tako sodi to delo v vse ljudske knjižnice in vse šole oziroma zavode, kjer učijo in vzgajajo dorasčajočo mladino obeh spolov.

Pri programiranju in izvajanju spolne vzgoje se učitelji in vzgojitelji lahko poslužujejo še naslednjih slovenskih knjig:

1. Puhar, H.: O spolni vzgoji. Ljubljana, Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1956. (Knjižnica Zveze prijateljev mladine Slovenije, 7.)

2. Zlebnik, L.: Ljubezenska čustva in odnosi. (Ljudje med seboj — Tretji del.) Ljubljana, Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1957. (Knjižnica Zveze prijateljev mladine Slovenije, 8.)

3. —: Priložnik za spolno vzgojo in pouk v osnovni šoli. Ljubljana, Svet za šolstvo & Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1960.

4. Lewandowski, H.: Ljubezen tod in drugod. Ljubljana, Cankarjeva založba, 1965.

5. Zlebnik, L.: Vajino ljubezensko zorenje. Ljubljana, Cankarjeva založba, 1966. (Knjižnica za mlade, 1.)

Šolska delavnica za šolo Stari trg

Podjetje KOVINOPLASTIKA LOŽ je skupno z osemletko Stari trg pri Ložu dokončno uredilo šolsko delavnico. Bivše prostore mehanične delavnice v Starem mehanični delavnici v Starem okna, vrata, pod no novo uredili električno napeljava. Nabavili so drobni inventar, delovne mize, kakor tudi električni vrtalni in brusilni stroji. Za začetek nudi podjetje tudi inštruktorsko pomoč pri tehničnem pouku. V šolski delavnici je prostora za 25 delovnih mest.

Šolsko delavnico vodi poseben odbor, sestavljen iz predstavnikov šole in gospodarskih organizacij. Namen ustanovitve šolske delavnice je, da bi dijaki že v delavnici pokazali zanimanje za bodoči poklic.

Poleg podjetja Kovinoplastika Lož so nudili pomoč pri ustanovitvi šolske delavnice tudi LJK Brest Cerknica — obrat Marof Stari trg in Gaber Stari trg.

Berglez Slavko

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, izide trikrat mesečno. Urednik: Lj. Bregant. Odgovorni urednik: Drago Ham — Nastop uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 313-722, int. 363 — Nastop uredništva: Ljubljana, Novorja 1, telefon 22-284. Poštni predal 155-711 — Letna naročnina za posameznika 1.000 din (10 ND), za ustanovo 2.000 din (20 ND). — Številka tek. računa 803-316 — Tisk CZP -I. ljudske pravice

Smiljan Rozman: Čudežni pisalni strojček

Redkokatero književno delo lahko spoznamo kar v treh literarnih oblikah: ena izmed takih knjig je Rozmanov *Čudežni pisalni strojček*, ki smo ga najprej poslušali kot radijsko igro, potem so ga uprizorili kot mladinsko igro, sedaj pa je pred nami »otročna povest«, kot pravi sam avtor. Čudežni pisalni strojček je za otročno področje, da je avtor poklicno pisatelj in da je tem metamorfizam bistvoval trojni zasluček (če je bil res trojni, seveda ne vem). Druga, veliko bolj simpatična pa je misel, da sta avtorja snov in problematika iščali, da ni bil zadovoljen s prejšnjima realizacijama, pa je napisal še otročko povest. Drug možnost, mogoče verjeti, pa tudi želimo ji verjeti, seveda.

Če bi imeli v rokah vse tri verzije, torej tri tekste, bi lahko primerjali, v čem se razlikujejo, v čem je posamezen boljši, kje so prednosti recimo radijskega medija pred gledališko verzijo in zakaj je književna oblika boljša itd. Taka primerjava bi bila nedvomno zanimiva, celo iz več razlogov; videli bi recimo tudi, kako se neka snov avtorju širi, spreminja, izmika, kako bolje »zapoje« in drugo. Vendar sodim, da je vsaka izmed verzij, kljub »povesti«, še zmeraj sposobna samostojno »živeti«. Radijska igra je bila celo nagrajena in so jo otroci radi poslušali, upajmo, da jo bodo še lahko kdaj slišali; tudi dramskega teksta ne kaže pozabiti. Že zaradi pomanjkanja primernejših tekstov ne; in še sodim, da bo povest, izvedena v knjižici, priljubljeno branje med otroki in odraslimi.

Toda vse te primerjave nas v tem zapisu ne zanimajo, zanima nas povest, ki je izšla pred kratkim pri Mladinski knjigi št. 113. knjiga zbirke *Sinji galeb* z letnico 1966.

Spraviti imamo pravzaprav s pravljico, ki ima, tudi mnoge značilnosti pravljice: kraje, krajevdice, kraljčne čarobni predmet, pa vendar je nekaj drugače kot navadno. Pisatelj je pravljico »moderniziral«, če smemo tako reči: namesto čarobne palice ali prstana imamo tu čarobni oziroma čudno pisalni strojček, namesto medenišč srčce, bombonov in drugih slaščic ližejo naši junaki sladoled, jedo kranjske klobase in obložene krukne, žganice in pišejo limonado; ne teknujejo

v merjenju moči kot nekateri velikani, ne mečajo kamena, marveč igrajo šah in frkulojajo. S temi drobnimi domislicami in vsakdanjimi imeni nekaterih junakov (Mojca, Lojzek, Spela) približa avtor pravljico današnjemu bralec, posebno mlajšemu.

Tudi misel (pouk, ideja) dela je naravnost aktualna, dasi ni vsiljiva; opustimo že vendar vse neumne vojškovanje, ki nikomur ne koristi in prinaša le nesrečo, opustimo ga in raje poskrbimo, da bodo ljudje imeli dovolj kruha. Nekateri namigi so prav direktni (vojaški generali, ki vsiljujejo svojo voljo kralju, vojni davek itd.).

Prav imenitni so satirični odločki o vojaki in vojaški hierarhiji in predvsem o generalovih navadah. Kralj je ujet v dilemo — biti dober ali pa zvzest neumnih tradicijam voškovanja. V samotnih večerih si želi miru, priljubljenosti, prijateljstva. Kralj je najbolj izdelan junak te knjige; čeprav je morda v prvem delu le preneumen in premalo bistrovizoren, kajti njegov »preobrat« je premalo utemeljen, prav tako njegovo spregledanje generala Paradnika in ministra Sribarja. Je pa prednost te pravljice prav v tem, da ne silika skrajno črno-belo. Preobrat v Sribarjski in Paradniški je bolj logičen, saj temelji tudi na preračunljivosti; general Paradniški pa tako ostane v srcu še zmeraj vojak, ne more iz svoje kože. V kraljeviču Bambambamu pa je pri kazana mlada generacija, ki želi užiti svojo mladost brez neumnih oklepov tradicij, ki želi biti svobodna. V odrski izvedbi je bil pesnik Rožiča sicer prav tako stranska osebnost in je bil praj simpatičen v povesti pa je skraj nepotreben in tudi premalo povezan z dejanjem; komaj da lahko najdemo v njem predstavnik tistih poevkov, ki pišejo po vetru in volji oblastnikov. Ne moremo tako imeno aplicirati kot pri ministru in generalu. Čeprav je škoda, saj bi lahko avtor bolj neumnilno zavrtel svoj bič: pa ga ni. Toliko bolj pa je umesten učentak Vseved, ki je izumlil čudežni strojček in se veliko reči, a sabotira ko mora delati orožje, sni ljubi mir, ne pa ugleda in blagostanja ki bi mu za prišel recimo avtomatski top za generala Paradniška. Zal v življenju niso vsi znanstveniki pravilni tunaki, a

najbrž so v podobnih dilemah. Zgradi pa se vendarle pozna, da je v sorodu z dramo, vsaj v začetku, ko se dejanje godi na enem prostoru in v zaporedju dogajanja s pravo odkrso naravnostjo (juro in kraljeviču) Tako le nekateri odločki delujejo prav »prozno« (generalov sprehod po mestu, slovo od topa itd.), kar pa povesti sploh ni v škodo.

V tej Rozmanovi povesti lahko torej najdemo v zmanjšanem merilu in v pravilnici obliki skoraj nič manj kot sodobni svet, njegovo problematiko in protagoniste (vladarje, generala, znanstvenike, pesnike, mlado sproščeno generacijo in »maso«, ki si želi miru in svobodnega dela).

MALI KOMPENDIJ O OTROKOVI IGRI

Igra je elementarna oblika otrokove aktivnosti, sredstvo, ki igra omogoča in določa njeno vsebino, po se igrača.

Kljub temu, da je otroku za zdrav razvoj njegove osebnosti igra nujno potrebna, še vedno naložimo da starši, ki otrokove potrebe po igranju ne razumejo, zaradi česar ga pri igri nesmetno ovirajo ali pa celo po nepotrebnem prikrajšujejo.

Dela, ki bi doslej na poljuden način povedalo in pojasnilo vse, kar naj bi naravnim vzgojiteljem vedeli o pomenu in namenu otrokove igre, doslej še nismo imeli. Knjižica z naslovom »Otrok in igra«, ki jo je napisala Slavica Pogačnik-Toljič, je to vrzel sedaj zapolinila, in pomeni načrtno nadaljevanje pedagoške zbirke Knjižnice za starše. (Njen izdajatelj je Cankarjeva založba v Ljubljani).

Svoja izvajanja je avtorica strnila v sleje opombitve:

1. Za zdrav telesni in duševni razvoj je otroku potrebna igra prav tako kot hrana in ljubezen staršev. Zanimanje teh otrokovih potreb mu povzroča čustvene motnje.

2. Otrokov igro morajo odrasli spoštovati prav tako kot svoje delo.

3. Otroki, ki ga njegova igra ni zadovoljila, kaže motnje in obrašanju.

4. Igra pripravlja otroka na kasnejše delo.

5. Otroci se igra, ker se razvija, in otrok se razvija, ker se igra.

6. Igrače, ki jih kupimo otrokom, morajo ustrezati njegovemu razvoju, potrebna pa je tudi vzgojna vrednost igrarke.

7. Z majhnim trudom in potrpežljivostjo lahko otroku sami naredimo priložnostne igrarke.

8. Vsako starostno obdobje zahteva svoje igrarke.

Knjižica spada v priročne strokovne knjižice vzgojno-varstvenih ustanov, nanjo pa naj bi stareši opozorili tudi prosvetni delavci, ki učijo mlajše šolske otroke.

Vsakomur, ki bi se hotel s problemati otrokove igre in igrače še podrobneje seznaniti, pa priporočamo tle dve deli:

1. Toljič, I.: *Otroci spoznamo v igri*. Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1961.

2. Kuret, N.: *Igra in igrače v predšolski in šolski dobi*. Maribor, Obzorja, 1958.

VIATOR

Ljubljana Transport

vabi šolska vodstva, da izkoristijo popuste pri vseh izletih z avtobusi v času šolskih počitnic in tudi za šolske ekskurzije v ostalih mesecih.

V naših turističnih birojih so na voljo podrobnejši programi s cenami.

● ORGANIZIRAMO PREVOZE na smučarske tečaje in nudimo posebne popuste na žižnicah Velika planina, Španov vrh nad Jesenicami ter Rakična, ki ves čas redno obratujejo.

● Za zaključene izlete pripravljamo že posebne programe za ENODNEVNE in VECDNEVNE IZLETE.

● OGLEJ DUNAJSKE DRSEALNE REVIJE lahko združite z ogledom najpomembnejših spomenikov slovenstva na Koroskem. Za 10. in 13. februar veljajo posebne, znižane cene.

Vse informacije dobite v turističnih birojih: Ljubljana, Trdinova 3, tel. 310-933, 314-687, Vrhnika 70-084, Domžale 72-201, Kamnik 83-369, Šentvid 51-976, na Jesenicah 82-264, v Slovenj Gradcu 91, Ravnah 29, Črni na Koroskem 15, Dravogradu 85-114 in Kranjski gori.